



# I GRANKULLA

Grankulla svenska kulturförening rf  
Årgång 51 • Nr 1 Hösten 2020

*Trettio år  
i kulturens  
fotspår*





# Kulturföreningen fyller 30 år

**G**rankulla svenska kulturförening rf firar i år 30-årsjubileum.

En förening, vars verksamhet årligen kulminerar i festen på Svenska dagen den 6 november. I november skulle jubileet ha firats med smällande korkar, ballonger, sång och musik.

Men festen kom av sig, orsakad av den pågående coronapandemin.

Vardag och fest blir annorlunda när vi anmodas bära munskydd, tvätta händerna ofta och hålla fysiskt avstånd till andra personer. Stora folk-samlingar bör också undvikas.

**EN TILLBAKABLICK UNDER** åren som gått visar en färggrann palett av underhållning och allvar med författarbesök, seminarier, utställningar, sång- och musikaftnar, föredrag och resor. En viktig händelse är valet av Årets Grankullabo, en hedertitel som instiftades 2005.

Utmärkelsen ges till en person som förtjänstfullt gjort insatser inom sin egen yrkesgrupp, kulturellt och socialt.

Kulturrådet Clara Palmgren var den första mottagaren.

**KULTUR ÄR I** praktiken all mänsklig aktivitet som utgör en befolknings livsmönster av språk, konst, värderingar och institutioner. Dessa livsmönster överförs i den sociala gemenskapen människor emellan från generation till generation.

Kultur är med andra ord glädje, kunskap, fantasi, ekonomi och välmående.

**GRANKULLA SVENSKA KULTURFÖRENING** bedriver en kulturell verksamhet som varit till glädje för många, inte minst kulturföreningens medlemmar.

Många festtal har berett åhörarna oöverträffliga stunder av humor och intellektuell stimulans.

Många lokala förmågor har uppträtt med sång och musik, bl.a. Säs och Kopp, GrUS (Grankulla Ukulele Sällskap), kvartetten Carpe Diem, Johanna Almark-Mannila, Jannike och Pamela Sandström m.fl.

Många är de musikframträdanden där Granhultsskolans körer, oftast elever i årskurs 4, tillsammans med sina musiklärare uppträtt med sång och dikt vid kulturföreningens fester.

**NU STÄLLS VERKSAMHETEN** på framtiden i väntan på att pandemin ska ge med sig. Det ordnades ingen fest på Svenska dagen i år, valet av Årets Grankullabo skjuts upp till nästa år och planerade resor och seminarier får vänta tills läget är stabilt.

Men med ett par undantag, tidningen Vi i Grankulla utkommer och delas ut till samtliga hushåll i Grankulla. Projektet Villor i Grankulla är klart och utkommer i bokform i dessa dagar.

*Styrelsen för Grankulla svenska kulturförening rf*



*Kulturföreningens medlemmar med munskydd vid ett bord där ett styrelsemöte pågår. Foto: Carl-Christer Nikander*

## **Grankulla svenska kulturförening rf**

Stiftelseurkunden skrevs hösten 1989 och föreningen registrerades följande år 1990. En av förgrundsgestalterna och starka pådrivare var Christoffer Grönholm, som valdes till föreningens första ordförande och ansvarig utgivare av Vi i Grankulla. Den posten innehade han i tio år.

Han efterträddes av Christoffer Sundman, som avsåg sig hedersuppdraget efter två år och efterföljdes av Tom Sandström åren 2003-2011. Patrik Limnell är ordförande för föreningen sedan 2012.

Föreningen har i dag 171 medlemmar.

Tidningen Vi i Grankulla är partipolitiskt obunden, och hör intimt ihop med föreningen. Tidningen utkommer en gång om året.



# Kulttuuriyhdistys täyttää 30 vuotta

**G**rankulla svenska kulturförening ry viettää tänä vuonna 30-vuotisjuhla-vuotta.

Kulttuuriyhdistyksen toiminta on huipentunut vuosittain Ruotsalaisuuden päivänä 6. marraskuuta pidettäviin juhliin.

Juhlinnan olisi pitänyt huipentua myös tänä vuonna juhlahumuun paukuvine korkkeineen ja ilmapalloineen sekä laulantaan ja musiikkiin.

Juhlusta ei kuitenkaan tullut mitään läsnä olevan koronapandemian vuoksi. Arki ja juhla ovat muuttuneet erilaisiksi, koska meitä kehoitetaan käyttämään suusuojuksia, pesemään käsiä usein ja pitämään fyysistä etäisyyttä muihin ihmisiin. Suuria kokoontumisia pitää myös välttää.

**KATSAUS MENNEISIIN VUOSIIN** sisältää monipuolisen ja värikkään paketin viihdettä ja vakavuutta, käsittäen mm. kirjailijakäyntejä, seminaareja, näyttelyitä, laulu- ja musiikki-iltoja sekä esitelmää ja matkoja.

Vuoden Kauniaislaisen valinta on tärkeä ja jatkuva tapahtuma. Kunnia-titteli on jaettu vuodesta 2005 alkaen. Kunnianosoitus annetaan henkilölle, joka on ollut aktiivisesti vaikuttamassa omalla ammattialallaan sekä sivistyksellisesti ja sosiaalisesti.

Ensimmäinen kunnia-tittelin saaja oli kulttuurineuvos Clara Palmgren.

**KULTTUURIA ON KAIKKI** inhimillinen aktiviteetti, joka koostuu kielestä, taiteesta, arvostuksesta sekä instituutioista. Tämä kaikki siirtyy sosiaalisissa yhteyksissä ihmisten kesken sukupolvelta sukupolvelle.

Kulttuuri on siis toisin sanoen iloa, tietoa, fantasiaa, taloutta ja hyvinvointia.

Grankulla svenska kulturförening harjoittaa sivistystoimintaa joka on ollut monelle iloksi, etenkin kulttuuriyhdistyksen jäsenille.

Moni juhlapuhe on antanut kuulijoilleen vertaansa vailla olevia hetkiä huumorin ja älyllisen piristykseen parissa.

Moni paikallinen kyky on esittänyt laulua ja musiikkia, mm. Sås och Kopp, GrUS (Grankulla Ukulele Sällskap), kvartetti Carpe Diem, Johanna Almark-Mannila, Jannike ja Pamela Sandström jne.

Monta musiikkiesitystä on pidetty ja nähty. Granhultsskolanin kuorot, useimmiten vuosikurssin 4:n oppilaat, ovat yhdessä musiikinopettajiensa kanssa esittäneet lauluja ja runoja kulttuuriyhdistyksen juhlissa.

**NYT TOIMINTA SIIRTYY** tulevaisuuteen odottaen pandemian loppua. Tänä vuonna ei vietetä Ruotsalaisuuden päivää, myös Vuoden Kauniaislaisen valinta siirtyy ensi vuoteen sekä suunnitellut matkat ja seminaarit saavat odottaa kunnes tilanne on vakaa.

Paria poikkeusta lukuun ottamatta toiminta jatkuu. Vi i Grankulla-lehti ilmestyy ja se jaetaan kaikkiin talouksiin Kauniaisissa. Huviloita Kauniaisissa-projekti on valmis ja se ilmestyy pikimmiten kirjan muodossa.

Grankulla svenska kulturförening ry, hallitus

**Grankulla svenska kulturförening ry**

## Grankulla svenska kulturförening ry

Perustamiskirja allekirjoitettiin syyskuun 1989 ja yhdistys rekisteröitiin seuraavana vuonna 1990. Yksi etualan tekijänä ja vahvana vauhdittajana oli Christoffer Grönholm, hänet valittiin yhdistyksen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi ja Vi i Grankulla-lehden vastaavaksi julkaisijaksi. Tätä virkaa hän hoiti kymmenen vuotta.

Christoffer Sundman seurasi häntä. Hän sanoutui irti kunniatehtävästä parin vuoden jälkeen.

Tom Sandström jatkoi puheenjohtajana vuosina 2003-2011. Patrik Limnell on ollut yhdistyksen puheenjohtajana vuodesta 2012 alkaen ja hän jatkaa edelleen tässä tehtävässä. Yhdistyksellä on tällä hetkellä 171 jäsentä.

Vi i Grankulla-lehti on puoluepoliittisesti sitoutumaton ja se on tärkeä osa yhdistyksen toimintaa. Lehti ilmestyy kerran vuodessa.

## Vi i Grankulla

**Utgivare** Grankulla svenska kulturförening rf

**Upplaga** 4 200 ex.

**Chefredaktör** Eva Wörlund, eva.worlund@gmail.com

**Annonser** Kustmedia Ab / Jennifer Hägen, jennifer@kustmedia.fi

**Grafisk formgivning och ombygning** Kustmedia Ab / Emilia Häggman

**Pärbild** Foto Henrik Bremer

**Tryckeri** KTMP, Singsby, 2020

**Adresskälla:** Befolkningsdatasystemet/ Befolkningsregistercentralen.

Personuppgifter har inte lämnats till avsändaren av denna tidning.



# Grankulla svenska kulturförening

## Styrelsens sammansättning 2020-2021



**PATRIK LIMNELL,  
ORDFÖRANDE**

**Familj:** Fru och två vuxna söner

**Bakgrund:** Jobbat inom finländsk sjöfart, i dag glad pensionär.

**Gör på fritiden:** Vistas ute på stugan i Raseborg.

**Hobby:** Motion på olika sätt.

**Förtroendeuppdrag:** Ordförande för Grankulla svenska kulturförening rf

Stadsfullmäktigeledamot Grankulla stadsfullmäktige  
- vice ordförande i social- och hälsovårdsutskottet  
- suppleant i kulturutskottet  
- suppleant i idrottsutskottet

**Vad vill du göra i kulturföreningen:** Föra föreningen framåt i kulturens tecken. Vi har mycket kultur att bevara och utveckla i Grankulla.

**Vilken är kulturföreningens uppgift:** Att bevara och utveckla kulturen i Grankulla på bästa möjliga sätt och producera program-aftnar som intresserar invånarna i staden.

**Tankar inför framtiden:** Hoppas hela världen snart får grepp om covid-19-pandemin och att vi kan återgå till normal vardag och bevara och utveckla Grankulla.



**CHRISTOFFER LINDQVIST,  
SEKRETERARE**

**Familj:** Gift, tre barn och åtta barnbarn.

**Bakgrund:** Pensionär.

**Förtroendeuppdrag:** Sekreterare i Grankulla svenska kulturförening rf

**Gör på fritiden:** Seglar, läser, njuter av stugliv, familjeliv.

**Hobby:** Samma som ovan.

**Varför är du medlem i en förening:** För att det område som föreningen representerar intresserar mig.

**Vad vill du göra i kulturföreningen:** Försöka nå fler Grankullabor med det som kulturföreningen ordnar och producerar.

**Vilken är kulturföreningens uppgift:** Ordna ett mångsidigt kulturutbud för så många Grankullabor som möjligt.

**Tankar inför framtiden:** Kulturföreningen borde utforma verksamheten i en digital riktning så att vi kan nå Grankullabor i alla åldrar.



**MARIANNE SVARTBÄCK,  
VICE ORDFÖRANDE**

**Familj:** Make, barn och barnbarn, totalt är vi 13 personer.

**Bakgrund:** Pensionär.

**Gör på fritiden:** Sköter hus och hem, min egen kondition samt sysslar och pysslar med allt möjligt. Föreningsaktiv.

**Hobby:** Trädgårdsskötsel på sommarhalvåret, diverse hantverk på vintern.

**Förtroendeuppdrag:** Vice ordförande i Grankulla svenska kulturförening

Styrelsemedlem och kassör i Samnordisk Pensionärskultur i Finland  
Sekreterare i Grankulla Marthaförening  
Medlem i Grankulla äldreråd

**Varför är du medlem i en förening:** Aktiviteter, vänner och gemenskap.

**Vad vill du göra i kulturföreningen:** Jobba för Grankulla-kulturen i tiden (lite som svenska kungens valspråk). Helst jobba som en kugge i ett större maskineri utgående från den kunskap och de erfarenheter jag samlat på mig under åren.

**Vilken är kulturföreningens uppgift:** Befrämja utbudet av, och intresset för, kultur på svenska i Grankulla.

**Tankar inför framtiden:** Inför den närmaste framtiden vill jag söka tillämpliga verksamhetsformer, på längre sikt jobba för Grankullakulturen i tiden.



**TOM SANDSTRÖM**

**Familj:** Fruen Inge-Britt "Incco" och tre utflugna döttrar Jannike, Malena och Pamela samt katten Tjajkovskij.

**Bakgrund:** Verksamhetsledare vid Finlands svenska hembygdsförbund och chefredaktör för tidskriften Hembygden.

**Gör på fritiden:** Skriver.

**Förtroendeuppdrag:** Tidigare mycket aktiv i kommunalpolitiken, bl.a. 28 år i stadsfullmäktige. Nu styrelsemedlem i ett antal föreningar och kyrklig förtroendevald.

**Varför är du medlem i en förening:** Har varit med nästan hela livet i föreningsverksamhet, tycker att det känns meningsfullt.

**Vad vill du göra i kulturföreningen:** Jag var med och tog initiativ till att föreningen grundades och vill vara med och utveckla verksamheten.

**Vilken är kulturföreningens uppgift:** Att arbeta främst för den svenskspråkiga kulturen i Grankulla.

**Tankar inför framtiden:** Tredje sektorn får allt större betydelse, då den offentliga sektorn skär ned på anslag.



**Vi tackar alla som understött Grankulla svenska kulturförening under året.**



**ALF SKOGSTER**

**Familj:** Gift, en fullvuxen son.  
**Bakgrund:** Pensionär.  
**Gör på fritiden:** Vandrar ute i naturen.  
**Hobby:** LineDance.  
**Förtroendeuppdrag:** Styrelsemedlem i Grani Help  
 Ordförande för Samnordisk pensionärskultur i Finland  
 Styrelsemedlem i Grankulla svenska kulturförening  
**Varför är du medlem i en förening:** Intresse för samhällsfrågor.

**Vad vill du göra i kulturföreningen:** Bidra till intresset för lokala kulturfrågor.

**Vilken är kulturföreningens uppgift:** Främja och stödja kulturarbetet i Grankulla.

**Tankar inför framtiden:** Sprida kunskap om kulturarbetet i Grankulla.



**GUNILLA LÖFSTEDT-SÖDERHOLM**

**Familj:** gift med Kenneth, två söner, svärdotter och två barnbarn  
**Bakgrund:** Fil.mag. från HU med historia som huvudämne. Jobbat som nyhetsjournalist på Yle i många år, därefter kommunikationschef på Svenska litteratursällskapet. Nu glad pensionär.  
**Förtroendeuppdrag:** Viceordförande i Grankulla svenska pensionärer

Styrelsemedlem i Grankulla svenska kulturförening

**Gör på fritiden:** Har många farmorsuppdrag. Pendlar mellan hemmen i Grankulla och på Skåldö. Njuter av naturen och årstidens växlingar. Går på konstutställningar, teater och konserter.

**Hobby:** Jumppa, linedance, pilates, körsång, trädgård.

**Varför är du medlem i en förening:** Det ger gemenskap och nya vänner, man lär sig nya saker och kan dela med sig av sina egna erfarenheter.

**Vad vill du göra i kulturföreningen:** Göra den synligare, den ska kännas angelägen för Grankullabor i alla åldrar.

**Vilken är kulturföreningens uppgift:** Förstärka känslan av samhörighet i Grankulla, erbjuda kulturupplevelser på svenska.

**Tankar inför framtiden:** Längtar till tiden efter coronan då det är fritt fram för sociala kontakter och kulturupplevelser.



**MIA SMULTER**

**Familj:** Man och 4-årig dotter.  
**Jobb:** Evenemangsproducent.  
**Gör på fritiden:** Familjeliv, med allt vad det innebär av rutiner, stök och lek. Jag konsumerar gärna kultur i olika former.  
**Hobby:** Yoga. Går på konserter, teater, bio. Lagar mat och bakar.  
**Förtroendeuppdrag:** Styrelsemedlem i Grankulla svenska kulturförening.  
**Varför är du medlem i en förening:** Som nyinflyttad Granibo

vill jag gärna nätverka, en förening erbjuder många trevliga sammanhang. Genom en förening kan man påverka verksamheten och möjliggöra förändringar.

**Vad vill du göra i kulturföreningen:** Initiera aktiviteter och evenemang för en bred målgrupp. Bidra till att föreningen blir synlig på sociala medier för att förhoppningsvis locka flera nya medlemmar.

**Vilken är kulturföreningens uppgift:** Skapa tillfällen för Granibor att mötas, trivas och uppleva. Samarbeta med och komplettera det kommunala kulturutbudet. På olika sätt lyfta och presentera mångfalden av kreativitet i Grankulla och bjuda på spännande kulturella gästspel från andra håll i landet.

**Tankar inför framtiden:** Det finns stor potential i kulturföreningen. Hoppas den pågående coronapandemin snart är över så föreningen igen kan erbjuda roliga aktiviteter för Granibor i alla åldrar! Jag hoppas vi kunde engagera flera nya medlemmar och framförallt nå ut till barnfamiljerna. I den här byn kan vi hitta på allt möjligt kul, tillsammans.

**BARBARA ÅKERBERG**, kassör utanför styrelsen  
 Webbmaster: **KAJ KANKAANPÄÄ**

Grankulla svenska kulturförenings hemsida finns på:

**granikultur.fi**

eller via google: Grankulla svenska kulturförening

FOTO: HENRIK BREMER



## Chefredaktörens spalt



FOTO: HENRIK BREMER

# Tidningen lever och mår med femtio år på nacken

Grankulla är inte bara villornas stad utan också författarnas. I den här staden har man skrivit och läst mycket i mer än hundra år.

Grankulla är känd för sina författare av skön- och facklitteratur – författare, som bor eller under någon period av sitt liv har bott i staden.

**F**ör femtio år sedan började tidningen Vi i Grankulla komma ut. Den ansvariga utgivaren, Svenska folkpartiet, höll i taktpinnen under de första tjugo åren.

Men från och med 1990 inledde Grankulla svenska kulturförening sin verksamhet och då överlät Sfp utgivningsrätten åt föreningen. Tidningen skulle göra en samlande kraft för kulturen i Grankulla. Då blev det viktigt att poängtera, både för annonsörer, skribenter och läsare, att tidningen var partipolitiskt obunden! Och så har det fortsatt!

Tom Sandström, styrelsemedlem och en av kulturföreningens grundare, blev tidningens första chefredaktör.

**JUST NU HÅLLER** du höstens nummer av Vi i Grankulla i din hand.

Mycket har hänt under tidningens femtio år. Det som nu påverkat oss alla på olika sätt är den pågående covid-19 pandemin. Förutsättningarna för att hålla en förenings verksamhet igång har varit små under året. Men en tidning vill man gärna ge ut och jubileumsåret till ära har kulturföreningen valt att presentera korta texter och tillbakablickar över åren som gått.

I tidningen ingår bland annat en sann historia om hur en ort blir till och formas. Historien berättas av kulturrådet Clara Palmgren. Orten är Grankulla som för hundra år sedan lösgjorde sig från Esbo landskommun och blev en självständig köping. Drygt femtio år senare blev Grankulla stad, 1972.

**MÅNGA AV STADENS** ståtliga villor har fler än hundra år på nacken. Allmänheten har visat ett stort intresse för de kulturhistoriskt värdefulla villorna och detta har kulturföreningen velat lyfta fram på olika sätt.

Under ett par somrar har medlemmar i Grankulla svenska pensionärens fotoklubb fotograferat ett 60-tal villor i staden och fotoutställningar har hållits i både Stadshuset, Villa Breda och nu i höst i biblioteket. Inom kort ges fotoboken Villor i Grankulla ut med text på tre språk.

**SAMTIDIGT VILL VI** blicka framåt mot en framtid som ger utrymme för frihet att träffas och umgås och dela med sig av vardagen. Läs om Henrik Bremer, naturfotograf och hängiven beundrare av Gallträsk. I en annan text presenterar ungdomsledarna Jens Almark och Jani Mäkiö med kolleger som håller ett öga på ungdomarna i byn.

Janne Andersson, nyhetsredaktör, har tankar om hur det är att växa upp i Grankulla, det har också studerande Michaela Söderholm. Det handlar också om miljön och om vilken kulturstrategi Grankullaborna vill satsa på och naturligtvis handlar det om Junghansparken.

Håll till godo!

*Eva Wörlund, chefredaktör*

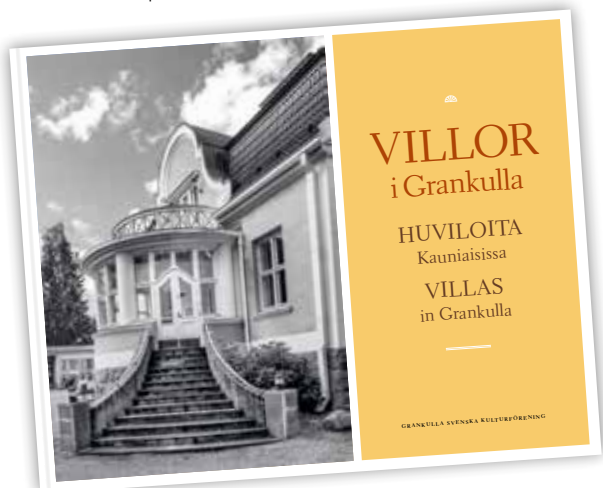
# Årets Grankullabo

2005	Kultursekreterare Clara Palmgren
2006	Professor Paavo Castrén
2007	Lektor Ruth (Pippi) Collander
2008	Rektor Irma Rauhala
2009	Brandchef Silvio Hjelt
2010	Diakonissan Arla Nykvist
2011-12	Konstnärerna Irmeli och Yrjö Kukkapuro
2013	Musikerna Pasi Hiihtola och Peik Stenberg (Sås och Kopp)
2014	Musiklärare Inge-Britt Sandström
2015	Stadsdirektör Torsten Widén
2016	Företagarna Jorma Österholm och Tette Finnberg
2017	Idrottsplanerare Helena Pirvola-Nykänen
2018	Pensionär Alf Skogster
2019	Skådespelare Nina Hukkinen

## GÅVOTIPS!

Boken **VILLOR I GRANKULLA** kommer ut inom en snar framtid. Där presenteras ett 60-tal kulturhistoriskt värdefulla villor och byggnader i Grankulla i ord och bild. Fotografierna spelar huvudrollen. De kortfattade texterna är på tre språk – svenska, finska och engelska. Villorna har fotograferats av medlemmar i Grankulla svenska pensionärers fotoklubb på uppdrag av Grankulla svenska kulturförening, som är bokens utgivare.

Boken kommer att finnas till salu bl. a. på Pannacotta i Grankulla köpcentrum.



SÖDER OM JÄRNVÄGEN  
RAUTATIEN ETELÄPÄÄLLI  
SOUTH OF THE RAILROAD

### 42. Villa Junghans

<p><b>Leasgränden 4</b> Arkitekti/byggmestare ohänd ca 1916</p> <p>Villan byggdes för familjen Wilhelm Noschis och såldes till den tyska familjen Junghans. Den övertogs som tysk egendom av Sovjetunionen i fredsavtalet 1944. Genom tomtbyte kom villan i stadens ägo 1975. Den har sedan 1986 fungerat främst som pensionärsföreningarnas hus. Stadens lokalhistoriska arkiv finns i villan.</p> <p>Ägs av Grankulla stad</p> <p>■ Peter Skotte</p>	<p><b>Leasgrände 4</b> Arkitekti/Rakennusmestari tunteaton n. 1916</p> <p>Huvila rakennettiin Wilhelm Noschisiin perheelle ja myytiin saksalaiselle perheelle nimellä Junghans. Neuvostoliitto otti sen rauhannehtojen mukaisesti haltuunsa saksalaisena omaisuutena vuonna 1944. Tontinvaihdon kautta huvila tuli kaupungin omistukseen 1975. Se on vuodesta 1986 lähtien ollut lähinnä eläkeläis-yhdistysten talona. Kaupungin paikallishistoriallinen arkisto sijaitsee huvilassa.</p> <p>Omitaja Kauniisten kaupunki</p>	<p><b>Leasgränden 4</b> Architect / Builder - unknown ca 1916</p> <p>The villa was built for the Wilhelm Noschi's family and was sold to the German Junghan's family. It was taken over as German property of the Soviet Union during the peace terms negotiations in 1944. Through a change of plot, the villa became the property of the city in 1975. Since 1986 it has functioned mainly as a house for the senior citizens' associations. The city's local history archive is located in the villa.</p> <p>Owned by the town of Grankulla.</p>
--	--	---

98



## Historiskt år 2020

## ”Vi är nu 10 000 Grankullabor”

CHRISTOFFER MASAR, STADSDIREKTÖR I GRANKULLA

**A**r 2020 har varit ett minst sagt exceptionellt år, också rentav historiskt. I höst har stadens invånarantal för första gången överskridit 10 000 invånare.

**FÖR STADENS DEL** började året hoppfullt med en låg arbetslöshetsgrad på 5 procent, goda resultat från invånarenkäter och prognoser om kraftigt stigande skatteintäkter. Kring mitten och slutet av mars var vi och en stor del av världen plötsligt i en helt ny situation.

För Grankullas del började coronapandemin med en smäll efter sportlovsveckan, då det visade sig att återvändande alpenresenärer hade insjuknat i viruset under sin resa. Vi hade i proportion till hela befolkningen en kort tid i slutet av mars bland det högsta antalet coronasmittor per 1 000 invånare i hela landet!

**TACK VARE IBRUKTAGANDET** av tuffa åtgärder som delvis möjliggjordes via beredskapslagen och ansvarstagande invånare, kunde epidemin saktas ner under våren. Som bäst hade vi i Grankulla i slutet av sommaren en period på sju veckor utan ett endaste nytt coronafall!

Ju längre hösten framskridit har coronasituationen, i likhet med resten av huvudstadsregionen, tyvärr igen vänt mot ett sämre håll.

– Jag ber därför alla invånare att fortsättningsvis följa myndigheternas anvisningar och bland annat använda ansiktsmask.

**CORONAPANDEMIN ÄNDRADE OCKSÅ** snabbt på de ekonomiska utsikterna. För Grankullabornas del ledde epidemin till att arbetslöshetsgraden som i juni, när den var som högst steg till 12,7 procent. Stadens ekonomiska utsikter såg – speciellt under sommaren – mycket oroväckande ut.

I skrivande stund är utsikterna inte riktigt lika dystra som på sommaren, delvis tack vare statliga stödåtgärder till kommunerna och delvis tack vare att det allmänna ekonomiska läget åtminstone för tillfället återgått till tillväxt. Men under de närmaste åren kommer stadens resultat högst antagligen att vara kraftigt negativa.

**STADEN HAR VALT** att inte gå in för några radikala nerskärningar, utan bromsar in kostnadernas tillväxttakt under en några års period, så att vi kan komma tillbaka till ett nollresultat. Detta dock med beaktande av de tilläggsåtgärder som coronapandemin i sig direkt förutsätter.

Det som ytterligare ökar på svårighetsgraden är både utomstående och interna behov av nya investeringar.

Av ”utomstående” investeringar måste stadsbanan speciellt nämnas som i sin helhet är ett 275 miljoner euros projekt, av vilket staten finansierar hälften och Esbo samt Grankulla andra hälften. Staten har traditionellt finansierat 70 procent av järnvägsprojekt, men ändrade nu ensidigt på premisserna och finansierar numera endast 50 procent, vilket kommer att ha en massiv betydelse också för Grankullas skuldsättning.

**I HORISONTEN HOTAS** Grankulla dessutom igen en gång av en kommande vårdreform, som ifall den genomförs enligt nuvarande förslag, kan hota både servicenivån och också stadens förmåga att i fortsättningen finansiera sin kvarvarande verksamhet samt behövliga investeringar.

Såsom med tidigare reformer ligger största hoten i reformens finansieringsmodell, som enligt senaste uppgift skulle betyda att 13,26 skatteprocentenheter av Grankullas nuvarande 17 procent kommunalskattesats skulle överföras till staten och vidare till välfärdsområden. Fastän inkomstbortfallet i förhållande till överflyttade social- och hälsovårdsutgifter till stor del kompenseras, så sker detta via statsandelar, som med tiden kanske inte visar sig vara värst permanenta.

**JAG AVSLUTAR MED** en ytterligare historisk händelse. För Grankullas del är år 2020 historiskt också i det avseende att stadens invånarantal för första gången överskred 10 000 invånare den här hösten. Man må då tycka att det är dåligt eller bra, men det kommer högst troligen att vara sista gången i stadens historia då vi når ett helt femsiffrigt tal, eftersom vi eller kommande generationer Grankullabor knappast vill se ett Grankulla som är så tätt bebyggt att stadens befolkning skulle överskrida 20 000 invånare.

Sköt om er och varandra!





CHRISTOFFER MASAR, KAUNIAISTEN KAUPUNGINJOHTAJA

## Historiallinen vuosi 2020

# ”Meitä on nyt 10 000 kauniaislaista”

Vuosi 2020 on lievästi sanottuna ollut poikkeuksellinen vuosi, jopa myös historiallinen. Tänä syksynä kaupungin väkiluku on ensimmäisen kerran ylittänyt 10 000 asukasta.

Kaupungin kannalta vuosi alkoi toiveikkaasti, työttömyysaste oli viisi prosenttia, asukaskyselyt antoivat hyviä tuloksia ja verotulojen ennustettiin nousevan voimakkaasti. Maaliskuun keskivaiheilla ja loppupuolella olimme yllättäen, sekä me että suuri osa maailmasta, aivan uudessa tilanteessa.

Kauniaisten osalta koronapandemia alkoi räjähdysmäisesti hiihtolomaviikon jälkeen, kun osoittautui että Alpeilta palaavat lomalaiset olivat sairastuneet matkallaan. Lyhyen aikaa maaliskuun loppupuolella meillä oli suhteessa väkilukuumme suurimpia koronartuntalukuja tuhatta asukasta kohden koko maassa!

**VALMIUSLAIN OSITTAIN MAHDOLLISTAMIEN** rajujen toimenpiteiden käyttöönoton, sekä vastuullisten asukkaiden ansiosta, epidemiaa pystyttiin hidastamaan keväällä. Kesän lopulla meillä oli Kauniaisissa parhaimmillaan

seitsemän viikon jakso ilman yhtäkään uutta koronatapausta!

Mitä pidemmälle syksy on edennyt, on koronatilanne, kuten koko pääkaupunkiseudulla, valitettavasti taas kääntynyt pahempaan suuntaan.

– Pyydän tämän takia kaikkia asukkaita edelleen seuraamaan viranomaisen ohjeita ja mm. käyttämään kasvomaskia.

**KORONAPANDEMIA MUUTTI MYÖS** nopeasti taloudellisia ennusteita. Kauniaislaisten osalta epidemia johti siihen, että työttömyysaste nousi kesäkuussa, jopa 12,7 prosenttiin. Kaupungin taloudelliset ennusteet olivat – erityisesti kesän aikana – hyvin huolestuttavia.

Tätä kirjoittaessa ennusteet eivät ole aivan yhtä synkkiä kuin kesällä, osittain valtion kunnille myöntämien tukitoimenpiteiden ansiosta sekä osittain sen ansiosta että yleinen taloudellinen tilanne ainakin tällä hetkellä on palannut kasvuun. Mutta lähivuosina kaupungin tulos on luultavimmin vahvasti tappiollinen.

**KAUPUNKI ON PÄÄTTÄNYT** pitäytyä rajuisista leikkauksista, mutta jarrut-

taa menojen kasvuvauhtia muutaman vuoden aikana, niin että pääsisimme takaisin nollatulokseen. Tämä toki huomioiden koronapandemian sinänsä suoraan edellyttämiä lisäatsauksia. Ulkoiset ja sisäiset uudet investointitarpeet lisäävät edelleen vaikeusastetta.

”Ulkoisista” investoinneista täytyy erityisesti mainita kaupunkirata, joka kokonaisuudessaan on 275 miljoonan euron projekti, josta valtio kustantaa puolet ja Espoo ja Kauniainen toisen puolen. Valtio on perinteisesti kustantanut 70 prosenttia rautatieprojekteista, mutta muutti nyt yksipuolisesti lähtökohtia ja kustantaa tätä nykyä ainoastaan 50 prosenttia, tällä tulee olemaan massiivinen merkitys myös Kauniaisten velkaantumiselle.

Kauniaista uhkaa horisontissa lisäksi jälleen kerran tuleva soteuudistus, joka, jos se toteutetaan nykyisen esityksen mukaisena, voi uhata sekä tuleva palvelutasoa että myös kaupungin kykyä jatkossa rahoittaa jäljellä olevaa toimintaansa sekä tarvittavia investointeja.

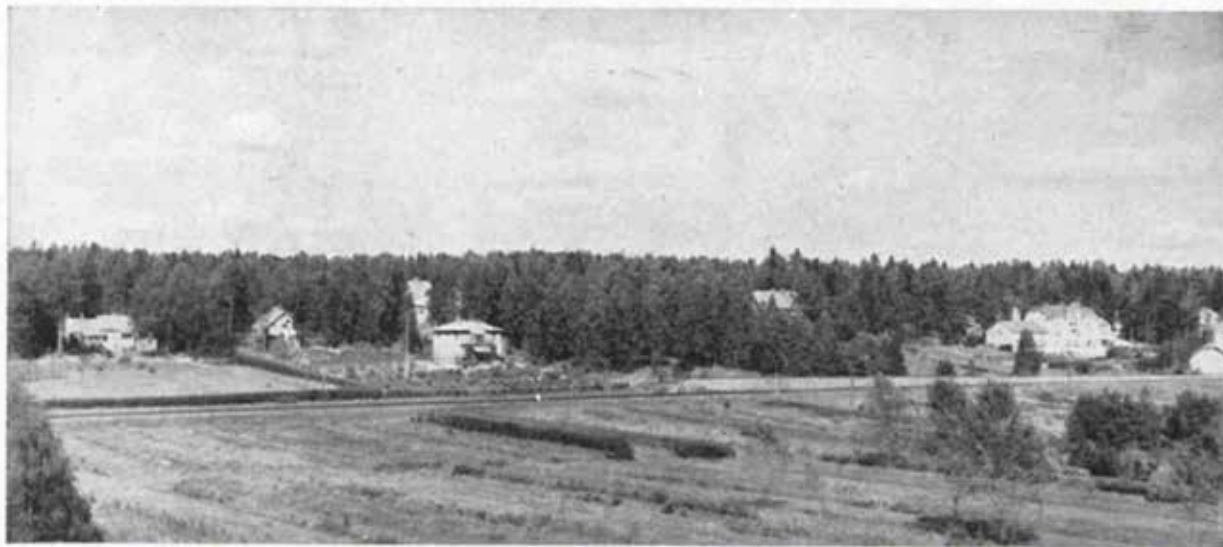
**KUTEN EDELLISISSÄ UUDISTUKSISSA,** suurin uhka on uudistuksen rahoitusmallissa, joka viimeisen tiedon mukaan tarkoittaisi että 13,26 veroprosenttiyksikköä Kauniaisten nykyisestä 17 prosentin kuntaveroasteesta siirrettäisiin valtiolle ja eteenpäin hyvinvointialueille. Vaikka tulomenetyksuhteessa siirrettyihin sosiaali- ja terveydenhoitomenoihin suurimmalta osalta kompensoidaan, tämä tapahtuu valtionosuuksien kautta, jotka eivät ehkä ajan kuluessa osoittaudukaan niin pysyviksi.

Päätän lopuksi vielä yhdellä historiallisella tapahtumalla. Kauniaisten osalta vuosi 2020 on historiallinen myös siinä suhteessa, että kaupungin asukasluku ensimmäisen kerran ylitti 10 000 asukasta tänä syksynä. Sitä voi pitää joko huonona tai hyvänä, mutta tämä on luultavasti viimeinen kerta kaupungin historiassa, kun pääsemme kokonaiseen uuteen viisinumeroiseen lukuun, koska me tai tulevat kauniaislaiset sukupolvet tuskin haluamme nähdä sellaista Kauniaista, joka on niin tiheästi asuttu, että kaupungin väkiluku ylittäisi 20 000 asukasta.

Pitäkää huolta itsestänne ja toisistanne!

Grankulla blev köping 1920, stad 1972

# Att forma en ort



Vy av köpingen invid järnvägslinjen.

Vyn över fälten mot järnvägslinjen visar var Thurmans park finns i dag med skateplats, parkgångar och rabatter. Bilden är tagen från Metodistkyrkans trappa och kan vara från 20-talet. Foto: R. Rannikko.

Nyårsdagen 1920 blev Grankulla köping, den femte i landet. Det firades med en fest, troligen i Grankulla samskolas festsal, ofta plats för möten och fester på den tiden. Programmet finns beskrivet i boken Grankulla såsom villasamhälle, samhälle med sammanträngd befolkning och köping (1946). Bokens titel visar ortens utveckling i kommunal hierarki. Stad blev Grankulla först 1972.

TEXT: CLARA PALMGREN, KULTURRÅD, KULTURSEKRETERARE I GRANKULLA 1973-2001

Boken om Grankulla 1906-1946 skrevs av vicehäradshövdingen, sedermera köpingssekreteraren Rudolf Rannikko, som skrev protokoll redan på den första samhällsstämman den 10 april 1916. Hans bok är den bästa tänkbara introduktionen till Grankullas historia. Han har skrivit den med små men exakta uppgifter för varje år, med förteckningar över förtroendevalda, tabeller, statistik, bok-

slutet för märkesåret 1920 och som jämförelse bokslutet 1944. Tabellen över invånarantal visar att Grankulla hade 1346 invånare 1920. Sakregistret är till stor hjälp, se sidanvisningar för till exempel Köpingsbarnmorska eller Polisvården.

Rannikkos bok ger ramen för hur Grankulla formades, steg för steg. Men det var människorna som skapade innehållet, till exempel skolan. Familjer började flytta in från våren

1906 då Grankulla grundades och de beslöt redan under senhösten att grunda en samskola. Den växte snabbt, från 11 elever hösten 1907. Vill man i dag samla alla svenskspråkiga skolor (låg-, högstadium och gymnasium) i en siffra så har vi nu 997 elever.

## Från dröm till verklighet

Grankullaborna vande sig vid att ta initiativ och se resultat. De låg bakom utvecklingen som på fjorton år ledde till frigörandet från Esbo till självständighet. De hade en dröm och förstod att förverkliga den. I samhällsfullmäktige fram till 1920 finns många yrken; 3 byggmästare, 7 ingenjörer, 1 stenarbetare, 1 timmerman, 1 stationskarl, 3 jurister, 3 direktörer, 1 arkitekt – och 1 Fröken, Thyra Gahmberg, och 1 filosofiedoktor, Janne Thurman som räknas som Grankullas egentliga grundare. I köpingsfullmäktige under 1920-talet finns det för-



*Köpingskansliet fanns i Gula huset från tidigt 1920-tal till 1950-talet. I övre våningen bodde bl.a. köpingens barnmorska en tid. Foto: R. Rannikko. Ur Grankulla, såsom villasamhälle, samhälle med sammanträngd befolkning och köping, 1946.*

sta finska namnet, maskinisten Antti Itkonen – och 5 kvinnor!

Grankulla byggdes fram under sex intensiva år 1906-1912 då 497 fastigheter bildades. Tiden innehåller Grankullas första byggboom. Allt sköttes snabbt. Skog togs ner, vägar byggdes, villor, uthus och affärsfastigheter restes på rekordtid. Sedan kom trädgårdar och tennisplaner. Elverket startade 1910 och elektricitet kunde då fås under dygnets mörkaste timmar. Småningom kom vattenledningar och telefonnät. Men långt in på 40-talet tömdes avträden fortfarande med häst och kärra, eller släde. I telefonföreningens hus mitt emot nuvarande Varuboden kunde ortens egen centralfröken berätta att doktor Zachariassen skyndade till tåget förbi hennes fönster och kunde inte svara i telefon.

#### **Bekymmer för ekonomin**

Rannikko ägnar bara två sidor åt 1920 i sin bok. Den nyvunna självständigheten fördostrades av svårigheter att ordna köpingens finanser. Fullmäktige hade köpt flera fastigheter, fått aktiemajoriteten i Grankulla Elektricitetsverks A.B, lagt ner stora belopp i vägarbeten. Utgifterna finansierades med lån. Det var inte ovanligt att lån

togs av enskilda personer, till och med av samhällets egna funktionärer. Skulderna steg redan under det första året till över en miljon mark. Drätselkammaren efterträdde förvaltningsnämnden som får ett tack för sin ”verksamhet som lämnat djupa spår i Grankullas villasamhälles historia”. Polisvården får några rader i boken. Köpingen avlönade själv en överkonstapel och två konstaplar i tio år. Först 1931 tog staten hand om polisvården i köpingen.

Drätselkammaren bekymrade sig för de stora utgifterna för vägunderhållet, cirka 13 procent av köpingens hela skuldbörda. Den kommunala verksamheten var avmattad på grund av de ”svåra ekonomiska förhållandena i landet”. Men något positivt framkommer dock. Köpingen fick 1920 ”motta en större donation av konsul Frans Stockmann som i sitt testamente donerade sina fastigheter på cirka 5 hektar för att helst användas som sjukhustomt”. Han förklarade att han på detta sätt ville tacka Grankulla för den goda nybyggaranda han upplevt här. Området blev ortens gravgård som invigdes 1927. Frans Stockmann avled senhösten 1920.

”

***Grankullaborna vande sig vid att ta initiativ och se resultat. De låg bakom utvecklingen som på fjorton år ledde till frigörandet från Esbo till självständighet.***

#### **Politisk oro**

Grankullas första 14 år innehöll mycket av tidens politiska oro. Ibland hårdnade det ryska greppet om landet och det kändes omedelbart i bland annat Grankulla samskola där veckotimmar i ryska ökades från 24 till 34 år 1914. Med det första världskriget ökade oron i och omkring Grankulla där skog högs ner för befästningsarbeten som skulle skydda huvudstaden. Jägarrörelsen fick snabbt anhängare i Grankulla. Lokal skyddskårsverksamhet organiserades, liksom en livsmedels- och vedkommitté. Inbördeskriget våren 1918 kändes av, men Grankulla förskonades från strider.

Förberedelserna att gå från samhälle med sammanträngd befolkning till köping 1920 hade inletts flera år i förväg. Festprogrammet den 1 januari 1920 innehöll en Prolog, författad av dr Nino Runeberg, ett festtal av fullmäktigeordförande, ingenjör Oscar Fagerholm, en tondikt för piano, komponerad av dr Ragnar Hollmerus – alla Grankullabor – och en stråkorkester som ”utförde fosterländska melodier”.

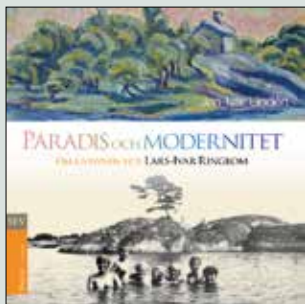
Grankulla gick sedan mot två lugna decennier efter nyåret 1920 och kunde med Oscar Fagerholms ord ”på eget ansvar gestalta sin framtida tillvaro”.\*

Jan-Ivar Lindén:

**Paradis och modernitet**

– Om livssynen hos Lars-Ivar Ringbom

Lars-Ivar Ringbom (1901–1971) var professor i konsthistoria vid Åbo Akademi, medlem i den modernistiska Quosego-gruppen samt internationell specialist på paradiset's ikonografi. Jan-Ivar Lindén fångar Ringboms livssyn genom en reflekterande dialog, som även kritiskt prövar speciellt de filosofiska och epokbundna synsätten. 220 sidor, rikt illustrerad.

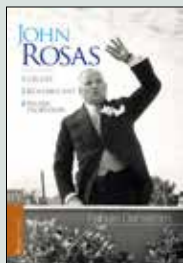


Alla 18 SFV-biografier över finlandssvenskar som inte får glömmas bort finns i lager. Böckerna är ypperliga gåvor! Beställ och köp på [www.boklund.fi](http://www.boklund.fi) (sök på "SFV")

Fabian Dahlström:

**John Rosas**

Cellist – kördirigent – musikprofessor



Många minns John Rosas (1908–1984) som ledare för studentsång i Åbo och för tusenhövdade körer. Han skrev också egna verk, men undvek att kalla sig kompositör. Fabian Dahlström beskriver John Rosas väg från hembyn Harsböle i Lapträsk till professuren i musikvetenskap och folkdiktsforskning i Åbo – en väg som utmärktes av en nära kontakt med utövad musik • 236 sidor, rikt illustrerad.

**GRANKULLA KYRKA****1 Advent - Hosianna**

På 1 advent sö 29.11 kl. 12 firar vi högmässa och sjunger Hosianna i Grankulla kyrka, Ulrik Sandell, Heli Peitsalo och Graziakören. Gudstjänsten streamas via församlingens hemsida.

**Jultablå - film**

Pga. pandemin är det inte jultablå i år. I stället finns en kort jultablå-film tillgänglig på församlingens hemsida fr.o.m. 30.11. Vi spelade in jultablån i Grankulla kyrka.

[www.grankullaforsamling.fi](http://www.grankullaforsamling.fi)

Ta en titt på  
Vi i Grankullas  
hemsida:

**granikultur.fi**

Där finns bl.a  
ett arkiv med  
gamla tidningar  
och annan information.



”EN FÖRTRÄFFLIG LITEN JULPJÄS.”

HBL/Sonja Vuori 26.11.2019

# JULTOMTEN SOM FÖRSVANN

EN HUMORISTISK JULDECKARE AV FRANK SKOG  
FÖR DE SMÅ OCH LITET STÖRRE



Gästspelar på Viirus, Medelhavsgatan 14, Helsingfors: fr 4.12 kl. 18 • lö 5.12 kl. 14 • lö 12.12 kl. 14 & 17  
• lö 19.12 kl. 14 • må 28.12 kl. 18 • ti 29.12 kl. 18 • on 30.12 kl. 18 • Åldersrek. 3 år uppåt • Biljettpris: 14 €  
• Bokning & information, Unga Teatern 09-86208200 • [ungateatern.fi](http://ungateatern.fi) • [lippu.fi](http://lippu.fi)



**Professor Henrik Meinander höll festtalet när Finland, en hundraårig republik firades på Svenska dagen 2017.**

**1990** - firas Svenska dagen i Svenska skolcentrum. Förbundsordförande, hälsovårdslektor Anna Ehrnrooth talade över ämnet "Kvinnan - den samlande kraften". Hälsningstal Torsten Widén. Grankulla orkester spelade. Sång av Synnöve Kronqvist-Wredlund.

**1995** - firas Svenska dagen i Svenska skolcentrum. Pol.lic. Kjell Herberts talade under rubriken "Finlandssvenskarna i det europeiska folkhavet". Skolkören Grani Klang underhöll med sång under ledning av Iris Sundberg.

**1996** - firas Svenska dagen i Villa Jung-hans. Festtal av språkvetaren, fil. dr Leif Nyholm. Violinsolo av Margareta Blom. Musik av elever från Grankulla musikinstitut.

**1999** - firas Svenska dagen i Grankullsskolan. I år blev det familjefest, ett kort välkomsttal hölls av föreningens ordförande Christoffer Grönholm.

# Svenska dagen

Grankulla svenska kulturförening har varit värd för Svenska dagen under många år. Festerna har oftast arrangerats på traditionellt vis med festtal, sång och musik. Det bjuds på kaffe med tillugg i pausen, eller efteråt.

En gång ordnades festen på ett okonventionellt sätt i Metodistkyrkan i Grankulla. Stämningen var både varm och speciell den gången.

En annan gång ordnades dagen som familjefest i lågstadieskolans utrymmen. Festtalet uteblev, med hänvisning till följande år. Lotteri och mete hörde till huvudpunkterna under pausen.

Sås och Kopp uppträdde, likaså barnkören från Grankullsskolan med inslag ur musikalen Huvudbry.

**2001** - firas Svenska dagen i Villa Jung-hans. Festtal av professor Jan Sundberg över ämnet "Finland - en del av Norden eller Östeuropa?" Elever från Grankullsskolans åk 4 uppträdde med sång och musik under lärare Inge-Britt Sandströms ledning.

**2012** - firas Svenska dagen i Nya Paviljongen. Tekn.dr Carl-Fredrik Geust berättade om den finländska flygarlegenden Gunnar Lihr. Kören Grazia uppträdde, likaså Grankullsskolans åk 4 samt Niklas Rosström, Jannike och Pamela Sandström.

**2014** - firas Svenska dagen i Nya Paviljongen. Professor Jan Sundberg talade under rubriken "När tvåspråkigheten blir en nationalistisk styggelse". Musik av GrUS (Grankulla Ukulele Sällskap),

SystraMi (Jannike och Pamela Sandström) och Grankullsskolans elever på åk 4.

**2017** - firas Svenska dagen i Nya Paviljongen. Professor Henrik Meinander framförde sina tankar kring den hundraåriga republiken Finland. "Hur svenskt är Finland?" Musik och sång ur Bellmans epistlar framfördes av Pentti Hildén gitarr, Pauliina Fred traversflöjt och Markus Pelli violoncell.

**2018** - firas i Nya Paviljongen. Journalisten Jeanette Björkqvist höll festtalet. Musik av musikgruppen Hemma hos Greta och Grankullsskolans elever.

**2019** - firas i Nya Paviljongen. Pensionerade chefredaktören Torbjörn Kevin höll festtalet. Musik av ukulelegruppen GrUS, kvartettsång av Carpe Diem och sångprogram av Grankullsskolans elever.

## VÄLKOMMEN PÅ FÖRMÅNLIGA UPPKÖP

**S-market Grani**  
Grankullavägen 7  
Vard. 7-22, Lör. 8-22,  
Sön. 9-21

**S-market Grankulla norra**  
Stationsvägen 1  
Vard. 7-21, Lö. 9-18,  
Sön. 9-18

**S MARKET**

VARUBODEN  OSLO

 HOS OSS  
FÄR DU  
BONUS  
s-kanava.fi

Nya konstverk på Villa Breda

## Två små kattungar



Jyrki Sailos kattungar gjutna i brons sitter på en natursten vid sitt nya hem vid Villa Breda. Foto: Henrik Bremer

TEXT: CLARA PALMGREN

För några år sen gavs jag uppdraget att planera en ny upphängning av konstverken i servicehemmet Villa Breda. De var undanstuvade under hemmets reparationer. Nästan samtidigt revs Ekkulla, stadens gamla åldringshem i norra Grankulla. Också det hemmets tavlor behövde en ny plats. Tavlorna var bekanta från tider då jag jobbade som Grankullas kultursekreterare i 30 år.

**I DAG HÄNGER** tavlorna på nya platser i Villa Breda och nya förteckningar har gjorts. Tyvärr bromsades arbetet upp av coronan. En del arbete återstår, framför allt i vårdhemmen som ännu saknar tavlor. Lyckligtvis hann vi få upp skolplanscher i de fyra vårdhemmens korridorer. De har deponerats från Grankulla samskolas

stora samling av gamla planscher med växter och vyer, sådana många av oss minns från egna skoltider. Nu är de inramade. Skolan var glad att de fick en synlig plats.

**ÅR 2019 BÖRJADE** jag fundera på ett annat projekt. Hur skulle vi få ett skulpturverk till Villa Breda? Kanske ute i trädgården? Jag tänkte på Grankullas äldre, mycket kända skulptörer: Yrjö Liipola, Felix Nylund, Alpo och Jyrki Sailo. Fanns det nånstans en gipsfigur som aldrig använts? Jag vände mig till Jyrki Sailos son Ilkka Sailo som bor kvar i föräldrarnas hus vid Gamla Åbovägen. Han var genast positiv och lovade titta på husets vind.

**ILKKA SAILO RINGDE** följande dag och berättade att han hittat två små kattungar i gips. Jag besökte honom

och vi kom överens om fortsättning. Han ville skänka kattungarna till Villa Breda, en fin gåva till Grankulla, hemstad för fem generationer Sailo.

**UNDER HÖSTEN 2019** tog vi kontakt med ett gjuteri i Herttonäs som yrkesskulptörer använder. Där var man redo för uppdraget men först efter julen. Grankullas kulturtjänster ställde sig bakom förslaget, liksom Villa Breda.

**I JUNI 2020** var kattungarna gjutna i brons och kördes till stadens byggnadskontor för nästa skede. Där skulle de gjutas fast i en lämplig sten för att placeras i trädgården mellan de två vårdhemsflyglarna. Trädgårdsmästare Emmi Silvennoinen var entusiastisk. Vi valde ut platsen så att kattungarna – de är ganska små, som

”

*Nu sitter kattungarna på sin sten. De har fått ett mjölkfat emellan sig, också gjutet i brons*

riktiga kattungar – skulle synas också från vårsidans terrasser och så att man kunde komma åt att ”paja” dem nere i trädgården. Vi var några gånger på stadens stenlager och fick fram en lämplig sten. Vet nån var ett sådant lager finns? Jo, på ett smalt område i slutet av Bredavägen mot Domsby, söder om Tarvovägen. Nära lagret finns Brännbacka gamla torp, övergivet och tyst under stora lövträd. Detta är faktiskt också Grankulla.

**NU SITTER KATTUNGARNA** på sin sten. De har fått ett mjölkfat emellan sig, också gjutet i brons. Ilkka Sailo var med på byggnadskontoret för att godkänna kattungarnas placering på stenen. Tyvärr har vi inte kunnat ordna med en invigning på grund av coronan men kanske i vår? Stenen bör få en plakett med Jyrki Sailos namn. \*

*Det finns mycket få bilder publicerade av skulptören Jyrki Sailo. Den här bilden med text finns i Grankulla lokalarkiv (10.11.1980).*



Jyrki Sailo:

## *Skicklig tecknare av hästar*

TEXT: CLARA PALMGREN

Jyrki Sailo (1913-1980) föddes i Helsingfors. Föräldrarna var skulptören Alpo Sailo och sångerskan Helga Sailo. 1906-07 byggde de en stor villa i norra Grankulla, Villa Helkavuori, där tre barn växte upp. Alla samlades i olika hus runt föräldrahemmet. Tomten var stor, med vid utsikt över Klappträsk och Esboskogarna i norr.

Jyrki Sailo fick sin konstutbildning i Helsingfors och Italien. Till hans främsta motiv hörde hästar. I skulpturtävlingen om Mannerheims ryttarstaty fick han tredje pris. Hans stora gipsmodell står i dag i Kauniala. Jyrki Sailo var intresserad av hästar sedan barnsben då familjen hade häst och all transport i Grankulla sköttes med den. Under 1930-talet hörde han till Nylands dragoner, ett legendariskt kavalleriregemente med ryttartraditioner från 30-åriga kriget. Under den tiden och under krigsåren på 1940-talet skissade och formade han ständigt hästar.

Ett annat motiv var katter, stora och små. Grankulla stad har flera fina kolteckningar av hästar och katter samt två små bordsskulpturer av hästar. Dessutom en gipsmodell i litet format av en eventuell staty över stadens grundare, Janne Thurman.

I september 1980 ordnades en minnesutställning av hans verk i Vallmogård som fram till 2002 hade ett litet, välbesökt konstgalleri, främst reserverat för yrkeskonstnärer.

Jyrki Sailo var en stor naturvän. Han upplevde Grankulla redan på 1910-talet och hade svårt att se lantliv förvandlas till stadsliv. Hans föräldrahem, Villa Helkavuori är välomskött och hör till de skyddade villorna i Grankulla. Det skulle glädja honom att veta att den är väl omhändertagen. \*



# Gallträsk har tusen ansikten

Det är tidig morgon, luften är skön och livet håller på att vakna. Vandraren går ut i skogen med två kameror hängande över axlarna. Den ena är kopplad till ett teleobjektiv, 100-400 mm, den andra har ett 24-70 mm normalzoom objektiv. Båda fyller sin funktion. Plötsligt är ögonblicket inne. Snabbt lägger han kameran till ögat, intar ställning och knäpper en bild.

TEXT: EVA WÖRLUND BILDER: HENRIK BREMER

Vandraren är Henrik Bremer, passionerad djur- och naturfotograf, som sin vana trogen går en morgonrunda kring den lilla insjön i Grankulla.

– Fåglar är mitt stora intresse, säger han. Att få syn på ovanliga fåglar, sådana man sällan ser i våra trakter, och lyckas knäppa en bild – det känns fint. Men man kan aldrig vara säker, därför är det alltid lika spännande att se hur resultatet blir.

Framför allt är det nyfikenheten inför naturens oändliga skiftningar som får honom ut i arla morgonstund.

## Gallträsk inspirerar

Bremer är självlärd fotograf och i hans digitala arkiv finns omkring 40 000 bilder. De flesta är från Gallträsk med omnejd.

– Gallträsk har tusen ansikten, säger han. Jag har under årens lopp lärt känna platsen utan och innan. För att få bra bilder ska man besöka samma område många gånger, gå samma stigar under olika årstider, bli du med naturen. Då lär man

sig att se och och så småningom lär man sig ta bättre bilder.

Själv bor han med sin familj vid stranden av Gallträsk på gränsen mellan Esbo och Grankulla.

En annan plats han ofta besöker är natursköna Elfvik i Bredviken, Esbo. Elfvik är ett paradiset för fågelskådare och naturfotografer.

Sommartid bor han i Bromarv där hjort och älg rör sig fritt i naturen och därför lätt fastnar på bild. Insekter och fjärilar hör sommaren till, vackra men svårare att fotografera.

– Men det är fåglarna som är min grej, säger han bestämt.

## Klara ögonblicksbilder

Henrik Bremer växte upp nära naturen i östra Helsingfors. Som ung pojke strövade han omkring i skog och mark. På den tiden kändes stadsdelen inte som en växande förort till Helsingfors, det var som att bo på landet.

– En solig dag i skogen, en glänta som skymtar där framme, fåglarnas kvitter och insekternas surr. Det är ögonblicksbilder från uppväxten, lika klara nu som då. Under årens lopp har

stämningfulla miljöer i skog och mark blivit allt viktigare. När den mörka och hemlighetsfulla skogen möter ljuset mellan björkstammarna, då är det vackert, nästan magiskt.

”

*Min pappa var tecknings- och slöjdlärare och han skapade bilder och figurer med händerna. Jag har skapat mina bilder genom att fotografera det jag upplever i naturen.*

## Durangoboken

– Att fåglar blivit så viktiga för mig hör säkert ihop med att jag som pojke fick fördjupa mig i Fåglarna i färg (1960). Boken var en present, skriven av Sigfrid Durango, en svensk ornitolog.

För Bremer blev ”Durango” ett magiskt ord, som följde honom genom uppväxten. Han läste boken många gånger och lärde sig namn och utseende på, om inte alla fåglar, så många nordiska fåglar. Det ledde till att han i folkskolan fick ett stipendium i biologi - det enda jag någonsin fått - och det var för fågelintresset!

– Min pappa var tecknings- och slöjdlärare och han skapade bilder och figurer med händerna. Jag har skapat mina bilder genom att fotografera det jag upplever i naturen. Det finns något gemensamt här, vi har bara haft olika sätt att förverkliga det.



### Fotografera på arbetstid

– Min bror ägde en så kallad cocacola kamera och den fick jag låna för att fotografera gräsparvar på gården. Det blev inte så bra, säger han.

Men på 1970-talet fick Bremer via en bekant som bodde i Japan köpa en Minolta Super 101 och började ta riktiga bilder. Sitt första jobb som ingenjör på stålverket Koverhar i Lappvik blev avgörande för det fortsatta fotointresset. Han kopplades till intern kommunikation och kom att syssla med både fotografering och filmframkallning.

– Man lär sig mycket när man fotograferar ofta och på arbetstid. Jag fick till och med publicitet i den internationella tidningen med bilder kring arbete och miljö. Det var då intresset för fotografering väcktes på allvar, konstaterar han.

### Pensionärshobby

Under åren när familjen bodde på många olika ställen och pojkar växte upp blev det inte mycket tid över för fotokonst. Men när Bremer blev pensionerad tog han itu med fotograferingen på nytt. Han köpte en Nikon kamera, en så kallad Bridgekamera med zoom objektiv.

– Men det var inte min grej, konstaterar han.

Numera tar han bilder i RAW-format, det vill säga kameran skapar bilder med allt ljus som den kan ta in.

– Som fotograf måste man ta ställning till den skapande process som uppstår när man tar en bild, säger han, allt från att toner ner ljuset, lätta upp skuggor, ändra på färgmättnaden och så vidare.

Men vill man komma lätt undan, kan man sätta kameran på automat, där kamerans processor gör bilden, det vill säga tillverkaren av kameran bestämmer hur bilden ska se ut.

– Men det är inte min melodi. Nu har jag en ordentlig utrustning och det är igen en fröjd att ta bilder. \*



Älgko med kalv simmar ut för att bli av med bromsar och arginta flugor.



1



4



2



5



3



6

1. Fotograf Henrik Bremer

2. Påfågelläst har ett vingspann på 55-65 mm

3. Laxröd ros med insektbo

4. En ung gärdsmyg störtar in över trädgårdsbordet

5. Blå kärnhök på jakt

6. Storspoven är brunspräcklig med lång nedböjd näbb

7. Två skäggesar spänner upp sig för varandra



7

# Saab Combi Coupé

TEXT: JAN ANDERSSON



**V**i var skitiga och våta. Det var inte tal om att sitta i baksätet så vi blev inpackade i bakluckan på Stigus svarta Saab Combi Coupé. Ni som var med på den tiden vet att en dag i Britas park satte sina spår.

Efter ett år som kommer att gå till historien för mycket sådant som minsann inte kännetecknar Grankulla som social distans, isolation och dåligt humör, är det säkert en och annan som tyr sig till sina minnen och söker tröst i dem.

**OCH I MINA** minnen spinner Saaben; vinröd plyschbeklädnad och alla rackerier.

På sjuttioalet kunde man ännu höra skillnad på bilarna. En Volvo lät som en Volvo och en Saab lät naturligtvis som någonting alldeles speciellt. Det rullade en hel del av dem på gatorna här i Grankulla. Och inte så sällan rullade hjulen i riktning mot Granhultsskolan.

Skoltiden präglar ett barn på ett sätt som man begriper först då man har uppnått vuxen ålder. Vår lilla klass 1b hade tur. Vi råkade få en lärarinna som vi kom att tycka väldigt mycket om. En dag då hon åkte för att missionera i Kenya var det några av oss som stod på skolgården och grät.

**BAKOM SKOLAN TORNADE** de kusliga "Trollbergen" upp sig. Bland stenarna utkämpades många spännande bataljer. En av de längre utdragna fighterna handlade om en bit murken trädstam som kallades Stocken. Den vaktade flickorna som höken. Pojkarna gjorde många tappra försök att

erövra den, men som så många gånger genom historien vann kvinnans list över mannens styrka.

År 2020 är det knappast så många som slåss om murkna trädstammar längre. Istället viker vi ut oss på sociala medier och försöker där överträffa varandra både i styrka och list – helst samtidigt.

Men där forna tiders bataljer ofta hade ett ansikte och ett slut så verkar dagens strider pågå höljda i en snuskig dimma av anonymitet med mycken bitterhet och missförstånd i kölvattnet.

**BAKOM CORONAMASKEN ÄR** vi ändå tvungna att se varandra i ögonen på ett helt nytt sätt. Regler och vanor ställs på ända och i skrivande stund går vi i Grankulla mot en jul där släkters evighetslånga traditioner vänds rakt upp och ned.

Men mitt i stormen ser en nostalgiker julens ljus glimta i mörkret på fler än bara ett sätt.

**DET ANONYMA TEKNOLOGIFRÄLSTA** tjugohundratalet har fått sig en törn vars blesyrer kan tänkas bli bestående.

Längtan efter äkta möten och tron på vetenskap och sanning har stigit i värde på coronabörsen. Den som i sin enfald hade glömt vad som i längden har betydelse för vår fortlevnad och vårt välmående har under det gångna året fått sig en hälsosam påminnelse.

Och för mig som hellre åker bil än fullsmockade tåg finns det fortfarande hopp. Men Saaben, den är hopplöst försvunnen.





– En dag vill jag kanske bosätta mig i Grankulla igen men först vill jag åka till Nya Zeeland, säger Michaela Söderholm. Här ligger Auckland. På maori heter staden Tāmaki Makaurau eller Ākarana.

## Ett samtal i Grankulla

Michaela Söderholm är, med den gamla filmtitelns ord, bokstavligt talat free, white and twenty-one. Och ändå inte riktigt, hon har partnern Alexander, en själsfrände på avgörande punkter. Vad då för avgörande punkter? Geografi i största allmänhet. Nya Zeeland i synnerhet. Det lilla landet under våra fotsulor.

TEXT: NALLE VALTIALA

FOTO: HENRIK BREMER

Alexanders geografiska position är för närvarande en annan. På plats i mitt hem är Michaela, en jordglob, jag och för en stund även Henrik Bremer. Henrik är välkänd naturfotograf, inställd på flora och fauna. Men vi är människor (för tillfället utan ansiktsmasker). Eller kanske snarare orangutaner?

Michaela småler åt mitt lilla försök till kvickhet. Hon är ett barn av Grankulla. I alla tider

har hon bott här, tills hon nyligen flyttade till Helsingfors. Nu är hon min gäst, för en liten pratstund om ditt och datt. Ditt är stora världen, datt den lilla. En gång en villastad.

Vi börjar med den stora.

– Jag har nu studerat ett år vid Uni och har cirka fyra år kvar. Med geografi som huvudämne. Det är nog en helt annan vetenskap än när du gick i skolan. Speciellt intresserar jag mig för GIS, ett system som gör det möjligt att samla in, lagra, ana-

lysera och presentera geografiska data. På mitt schema finns biogeografi, makroekologi och matematik. I skolan var jag inte så bra på matte, men jag inser nu att det behövs i geografi och nu för tiden tycker jag att det är rätt intressant. Man utvecklas.

*Har du tänkt bli lärare?*

– Nej, absolut inte! Jag vill grunda ett eget företag. Till exempel göra olika geografiska analyser och kartor som visar samband mellan olika samhäl-

leliga och naturgeografiska fenomen. Men före det vill jag resa till Nya Zeeland. Det är ett politiskt mycket välskött land med en underbar natur. Och tillräckligt på sidan om för att inte köras över av klimatflyktingar.

*Följer Alexander med?*

– Absolut. Redan innan vi sällskapade, när vi ”bara” var bästa vänner, hade vi dessa planer tillsammans. Efter en tid där nere planerar vi att segla hem. Det kan ta sex månader, ett år. Det får ta den tid det tar. Rutten? I alla fall via Indonesien och Singapore. Sen blir det troligen via Suezkanalen eller Panamakanalen, det är ännu oklart. Schackbräde, gitarr och en hög med böcker ska vara vår underhållning.

Under Michaelas händer roterar jordgloben lydigt. Sen kommer världsläget på tal.

– Största problemet är befolkningsökningen. Vi är nu 7,6 miljarder och fortsätter växa snabbt. Innan kurvan planar ut kan vi vara uppe i elva-tolv miljarder. Det är bekymmersamt. En annan sak som oroar mig är att klimatuppvärmningen inte bara kan höja världshavets nivå med tiotals meter utan också ändra Golfströmmens riktning. Då blir klimatet kallare i Norden.

*Än Grankulla? Skulle du kunna tänka dig att flytta tillbaka?*

– Om det inte blir Nya Zeeland, så varför inte? Jag har alltid trivts här. Det bästa med Grankulla är småskaligheten. Man kan greppa hela stan. Jag vet var allt finns. Dessutom finns det en stark gemenskap mellan Grankullaborna. På våren hade jag ett skolprojekt där jag skulle göra en samhällsgeografisk analys. Jag valde Grankulla. Då satte jag ett frågeformulär på stadens Puskaradio (Facebooksida) för att höra Grankullabornas syn på diverse kommunala angelägenheter. Jag fick ungefär 400 svar, vilket jag inte hade förväntat mig. Folk är aktiva.

*Under din livstid har staden förändrats rätt mycket. Vad tycker du om den saken?*

– Om du menar de storskaliga nya husen så tummen ner. De är lådor varenda en, vita lådor till råga på allt. Vitt slits fort och föråldras. Sockerbitar utan själ. Också tillbyggnaden i köpcentrum. De passar inte ihop med helheten. Tänk på Hagalund. Det var en gång en trädgårdsstad, nu är det mesta betong. Småskaligheten är borta, samma trend här. Förr planerade man för Homo Sapiens format, nu gör man det med ortofoton som förvränger skalan. Ett skräckexempel är New York. Jag var där för några år sedan. Mamma sa: Nu står vi vid Empire State Building. Men allt jag såg var ett sterilt torn.

*Empire State har i alla fall en snygg silhuett...*

– Kanske det, men det har inte sockerbitarna i Grankulla. Bort med dem!

*Det kan bli svårt, de är ju nya...*

– Hur som helst så är det helt fel att de nya husen stilmässigt totalt får avvika från den gamla bebyggelsen. Grankulla är ju från början ett villasamhälle. Det märks snart inte längre.

*Vill du kommentera planeringen av centrum?*

– Jag tycker mycket om parken. Alltså inte bara Jungsparken utan också träden framför Stadshuset. Centrum är öppet, luftigt, det ger en frihetskänsla. Det får absolut inte täppas till av ett enormt Ormhus.

Vad jag själv (undertecknad) anser om Ormhuset torde den som läser detta redan känna till. I stället frågar jag Michaela vad hon tycker om Gallträsk. För mig som praktiskt taget dagligen badar där – så länge läget är isfritt – är sjön det finaste i miljöväg som Grankulla har att erbjuda.

– Jag älskar att promenera längs stränderna, svarar Michaela. Vattnet har blivit mycket renare.

”

**Jag tycker mycket om parken. Alltså inte bara Jungsparken utan också träden framför Stadshuset. Centrum är öppet, luftigt, det ger en frihetskänsla.**

*Har du gått där nyligen? Har du i så fall märkt husbygget på en strandtomt i nordost?*

– Ja, det har jag. Det ser ut att bli ett flervåningshus.

*Det är fullkomligt malplacerat. Tidigare fanns där en söt liten bastu.*

– Ännu ser man på grund av plasthöljet inte riktigt hur huset kommer att se ut, men om det stilmässigt harmonierar med den fina jugendbyggnaden snett ovanför så accepterar jag det. *Det blir nog en ny sockerbit att hata...*

Från sjön glider konversationen över till trafikfrågor. Om den lätta trafiken har Michaela bestämda åsikter.

– Planeringen av cykelvägarna är bristfällig. Jag tar korsningen mellan Grankullavägen och Tunnelvägen som exempel. Vid köpcentrum har man byggt en lastningsplats för varutransporter, med ett staket som hinder. Resultatet är en onödigt krånglig passage för fotgängare och cyklister. Grankullas trafik domineras av bilar, och i och med diverse klimatmål borde staden främja fotgängare och lätt trafik i stadsplaneringen.

Citycyklarna kommer på tal, de saknas än så länge i gatubilden.

– Jag kan tänka mig citycyklar. Men absolut inga kickbikes. De är HELT onödiga. Folk kör med enorma hastigheter på trottoaren. Olyckorna är många, ingen använder skyddshjälm. Och litiumbatterierna är en miljörisk. Sen slängs cyklarna hur som helst.

Om de kommer får man väl börja fiska upp dem ur Gallträsk, lägger jag till.

Samtalet tystnar. Ute faller skymningen. Mellan oss skimrar Tellus, den blå planeten. Livets hotade kärna i vårt solsystem. Michaelas blick är stadigt riktad mot en punkt. Grankulla syns inte på min jordglob. Men desto tydligare två öar, långt borta i söder. Längtans skimrande mål.

## Arbetet med Grankulla stads kulturplan

# Hur ska framtidens kulturliv se ut?

Under 2020 har Kulturtjänsterna haft som uppgift att slutföra Grankulla stads kulturplan för det kommande decenniet och i slutet av året ska den färdiga planen presenteras.

TEXT: CECILIA MCMULLEN, KULTURPRODUCENT I GRANKULLA

En ledningsgrupp bestående av bildningsdirektör Heidi Backman, social- och hälsovårdsdirektör Ulla Tikkanen, kultur- och fritidschef Anders Lindholm-Ahlefeldt samt kulturproducent Cecilia McMullen lade under hösten 2019 grunden för planen.

En livskraftig och fungerande strategi görs dock tillsammans med dem som skapar, producerar och tar del av stadens kulturliv. Och därför inleddes den aspekten av arbetet då enkäten ”Kulturbarometern” presenterades åt Grankullaborna. Via enkäten hade de möjligheten att utvärdera hur de anser att staden sköter sina uppgifter baserat på lagen om kommuners kulturverksamhet.

Enkäten delades på stadens hemsidor, via bibliotekets informationskanaler, via Medborgarinstitutets kanaler samt via Kaunis Grani.

Sammanlagt 135 Grankullabor valde att svara på enkäten och förutom att ge ett högt vitsord åt de tjänster som staden erbjuder kom det in en massa fina idéer gällande evenemang, festivaler och kulturlivet i staden.

Ett annat led i arbetet med planen var arrangerande av två kulturverkstäder, som Kulturtjänsterna anlätade framtidskonsulterna Kirsi Kostia och Niko Herlin från Great Minds att genomföra. Till de två verkstäderna

var ett antal kulturaktörer som bor och verkar i Grankulla inbjudna, därutöver också föreningsaktiva, lärare och rektorer från de institutioner som erbjuder grundutbildning i konst samt tjänstemän.

### Den första verkstaden

Under den första verkstaden som hölls fysiskt på Villa Junghans, samt via Zoom, den 28 september drömde de cirka 30 personer som samlats om framtidens kulturliv i Grankulla.

Vad är viktigt för den lokala kulturen?

Vad vill vi inte förlora och vad vill vi ta med oss då vi skapar en kulturplan för det kommande årtiondet?

Samtalen om hur viktig kulturen är färgades av den allvarliga situation som hela kulturfältet befinner sig i på grund av pandemin. Diskussionerna under kvällen var goda och positiva och det var inte enbart arrangörerna som var nöjda, deltagarna gav också positiv feedback för evenemanget.

### Den andra verkstaden

Under den andra verkstaden den 19 oktober, som arrangeras helt via Zoom, arbetade de cirka 20 samlade kring mer konkreta teman som utkristalliserats från diskussionerna under den första verkstaden.

”Kultur från ung ålder”, ”Kultur är en förutsättning för välmående”, ”Kultur sker i vardagen”, ”Kulturen syns och hörs i Grani” var de stora ämnesområdena som berördes i gruppdiskussionerna. Teman som bland annat kultur och välmående i vardagen, ”Granimodellen” för kulturverksamhet för barn och unga samt marknadsföring diskuterades under kvällen.

### Stor delaktighet

Great Minds gjorde ett utmärkt arbete med verkstäderna och det material som Kulturtjänsterna nu har att arbeta vidare med är digert och består av drömmar och mer konkreta planer. Det värdefullaste med det här materialet är att det har arbetats fram tillsammans med kulturaktörer, pedagoger och tjänstemän; delaktigheten har varit stor.

En kommentar från verkstadsdeltagarna var också hur värdefull den grupp människor som brinner för kulturen i Grankulla som samlats under verkstäderna var och det uttryckets en önskan om att gruppen kunde fortsätta träffas och det skapar vi gärna förutsättningar för.

Under de kommande månaderna sammanfattas kulturplanen utgående från enkätsvaren och materialet från verkstäderna.



Heidi Backman, bildningsdirektör i Grankulla  
Foto: Tuomas Sarparanta



Ulla Tikkanen, social- och hälsovårdsdirektör i Grankulla.  
Foto: KG-arkiv

## Idéer för framtidens kulturliv

### Tre frågor till Cecilia McMullen:

TEXT: EVA WÖRLUND

FOTO: HENRIK BREMER

#### Vad har du för tankar nu efter kulturarbetet som pågått under hösten med enkäter, verkstäder och träffen med föreningsaktiva?

Det strategiska kulturarbetet har varit väldigt intressant och givande. Strategiarbetet har till viss mån gjorts med de samarbetspartners som jag redan arbetat med under mina två år på Grankulla stad, men också många nya kontakter har kommit till och det har varit roligt. Och jag vill gärna utöka samarbetsnätverket ytterligare med konstnärer, musiker och författare som bor och är aktiva i Grankulla. Hör av er och kontakta mig!

#### Vad skulle du ytterligare vilja poängtera i diskussionen om kulturens plats i den framtida vardagen?

Vikten av samarbete kulturaktörer emellan och en tydligare kartläggning av hur kulturlivet ser ut i Grankulla. Vilka känner att de är en del av kulturlivet, vad vill kulturaktörerna ha och vad behöver de och vad vill publiken ha och vad intresserar dem?

#### Vad överraskade dig mest?

Från och med mars i år har möten människor emellan varit en bristvara, vardagen har präglats av distansarbete, inställda kulturevenemang och mindre aktiviteter tillsammans med andra.

Därför var upplevelsen av hur värdefulla och givande möten och samtal människor emellan kan vara, som jag fick under den första verkstaden på Villa Junghans den 28 september så stark att jag överraskades. Och den upplevelsen inspirerar mig till fortsatt arbete för att skapa möten och föra samman aktörer och främja skapandet av kultursamarbetsnätverk i Grankulla.





Ungdomsledarna kan rör sig med bil på stan.  
- Det underlättar vårt arbete och ger bättre kontakt till ungdomarna, säger Jens Almark (t.v.) och Jan Mäkiö. Foto: Petter Silver

# Grani klubben blev digital ungdomsgård

TEXT: EVA WÖRLUND

**F**rån att ha haft ett bra ungdomsarbete med god kontakt till ungdomarna i Röda ladans på Stationsvägen är det nu ett nödvändigt uppehåll i den traditionella verksamheten. Grani klubben har istället blivit en digital ungdomsgård på nätet.

– Systemet är just nu att vissa ungdomar rör sig ute på stan, andra är på nätet, säger Jens Almark och Jan Mäkiö, två av stadens sex ungdomsledare.

– Trots det är vi fortfarande trygga vuxna i deras liv, försäkrar de. Många unga mår dåligt i dag. Hur framtiden ser ut vet vi inte.

I Röda ladans kunde det samlas 60 ungdomar per kväll men nu är verksamheten lagd på sparlåga. Det är inte bara på grund av coronapandemin, utan också avsaknaden av en ungdomsgård med verksamhet.

– Men, säger Mäkiö, det har varit bra väder i höst och därmed lite lugnare. Ungdomarna vistas gärna utomhus. Det är inte skateplatsen som är problemet, närmast omgivningen runtomkring. Det finns saker i utkanterna som vi ska förbättra till nästa sommar. Vi följer med situationen hela tiden.

– Så fort pandemin ger med sig och det blir möjligt att öppna

stadshusets utrymme för ungdomarna, så gör vi det. Men vi tar inga onödiga risker, försäkrar de.

”

**Där ungdomarna rör sig, rör vi oss också!**

**Vi rör oss bland ungdomarna**  
Ungdomsgårdar och klubbar är till för att ungdomar i olika åldrar ska kunna träffas på sin fritid. Det är helt enkelt en fysisk plats där de kan kolla in varandra ”face to face”, dunka varandra i ryggen och känna samhörighet. Ungdomsledarna deltar som trygga vuxna i bakgrunden.

– Just nu är mycket av vår verksamhet improvisation, säger Almark.

Tur nog har ungdomsledarna en minibus till förfogande vil-



ket gör jobbet enklare. Man kan träffas på stan.

– Där ungdomarna rör sig, rör vi oss också!

Tack vare bilen kan ungdomsledarna patrullera må-to till klockan 20.00 och fre-lö till kl. 24.00. Samtidigt försöker de hålla sig uppdaterade på de sociala medierna.

– Många ungdomar brukar aldrig besöka ungdomsgården men nu har vi hittat dem och de har hittat oss, konstaterar Mäkiö.

En viktig kugge i hjulet är Erica Saari, uppsökande ungdomsledare, som har god kontakt med de sociala myndigheterna.

Jani Mäkiö och Jens Almark rör sig ofta i den svenska skolan och brukar bland annat vara med på sexornas lägerskola. Samarbetet med polisen är bra.

Tidigare fanns det en närpolis som alla kände, men nu är det två poliser som tillsammans rör sig på stan.

Sedan ett år tillbaka finns ungdomsarbetsledaren Tobias Althoff stationerad i högstadiet Hagelstamska skolan. Hans uppgift är att ge trygghet i vardagen, diskutera och umgås med eleverna genom att vara på plats på rasterna.

– Eftersom jag har en flexibel arbetstid kan jag också ordna klubbverksamhet efter skoltid, till exempel digiklubb i digilab-

bet i Odenwall eller korgboll, mycket populärt bland ungdomarna, säger han.

### Ett hopp i tiden

Från en traditionell ungdomsgård har det blivit ett hopp ut i den digitala verkligheten. Grani klubben har öppnat ett digitalt ungdomsutrymme på discord. Man kan ladda ner discord appen på telefonen eller öppna på webbläsaren. Genom att göra en profil åt sig går det att hänga med på den virtuella Grani klubben på nätet.

På servern kan man spela spel av olika slag. Den är också kopplad till en kommunikationsdel, man är på nätet, umgås med andra, även om man inte spelar.

En del av ungdomarna har egna speldatorer, andra spelar på telefon.

– Omkring 60 ungdomar har redan hittat servern. Intressant är att många ”gamla” ungdomar som redan är inne i studielivet har hittat oss igen - på nätet, konstaterar Jens Almark. Spelandet är jättestort för ungdomarna.

Det kan vara spel, där man bygger en egen värld ensam eller med en kompis. Spel, där man utvecklar sin kreativitet till hisnande höjder eller krigsspel av olika slag, gamla spel som man hittar på nytt och helt nya spel.

## GRANI KLUBBEN

Det har under många år varit bra ställt med ungdomsverksamheten i ungdomsgården Uccan eller Röda ladan i Grankulla. Men för tre år sedan måste man ställa om sina rutiner när det visade sig att ungdomsgården flyttar ut från byggnaden på Stationsvägen.

Den gamla skolbyggnaden från 1909, som är ett skyddat byggnadsverk, ska genomgå en ordentlig renovering. Det konstaterades att byggnaden hade fukt- och mikroskador förutom byggnadstekniska fel och brister. Ännu är det öppet hur det blir med renoveringen.

Ett nytt utrymme reserverades i bibliotekets tidningssal, men det visade sig svårt att hålla igång verksamheten i ett så litet utrymme.

I början av året fick Grani klubben flytta in i fullmäktigesalen i stadens stadshus. Efter två månader var coronapandemin verklighet också i Grankulla och dörrarna till stadshuset stängdes.



Det första skolhuset i Grankulla från 1909 är i dag en del av ungdomsgården, Röda ladan, som vetter mot Stationsvägen. Foto: Markus Jahnsson.

# K Supermarket

GRANI

*Tavallista parempi ruokakauppa • En bättre matbutik*

Kauniaistentie/Grankullavägen 7, 02700 KAUNIAINEN/GRANKULLA,

puh./tel. 09 2310 3600, jesper.lindqvist@k-supermarket.fi

Palvelemme MA-LA 7-22 ja SU 9-21/vi betjännar MÅN.-LÖR. 7-22 och SÖN. 9-21.

## Kulturhistoriskt värdefull helhet hotad i Grankulla?



En demonstration ordnades den 4 maj 2017 i Junghansparken för parkens bevarande. Drygt hundra personer var på plats. Till höger talar författaren Nalle Valtiala. Foto Grankulla stads bildarkiv

TEXT: TOM SANDSTRÖM

Frågan om den s.k. Junghansparken i Grankullas omedelbara centrum har varit föremål för debatt och diskussion en längre tid. Frågan har fått ny fart i och med hotet att riva Grankulla stadshus från 1978 och i stället bygga ett stort huskomplex på tomten som i praktiken skulle täppa till det lilla andningshål som ännu finns kvar i Grankulla centrum. Huskomplexet som kallas för ormhuset skulle börja vid Grankullavägen och slingra sig över stadshusområdet, nästan snudda Gula huset och fortsätta över Junghansgränden ett stycke in i Junghansparken. Om den här byggnationen förverkligas skövlar den i praktiken hela det öppna området framför det nuvarande stadshuset och medför en total förändring av stadsbilden. Vad är då kvar av trädgårdsstaden i centrala Grankulla? Parkerna kring stadshuset, d.v.s. området framför stadshuset och Junghansparken är för värdefulla områden för att skövlas och bebyggas. De utgör fina och trevliga andningshål för grankullaborna.

Min uppfattning är att många grankullabor är oroade över dessa planer. En namninsamling för Junghansparkens bevarande inleddes för några år sedan och

avslutades under våren. Den gav över 900 namnunderskrifter, ca 10 procent av stadens befolkning.

En ny namninsamling pågår för tillfället på nätet gällande Stadshuskvarteret som i förlängningen har samma syfte. Man kan nu underteckna en vädjan till beslutsfattarna i Grankulla om att inte bebygga stadshuskvarteret utan skona området från ett massivt bygge. Adressen till sajten är: [www.adressit.com/avoingrani](http://www.adressit.com/avoingrani). Man kan även underteckna anonymt. Den som inte har möjlighet att underteckna på Internet kan göra det på en fysisk lista som finns i Grankulla stadsbiblioteks vindfång.

I maj 2017 arrangerades en demonstration i Junghansparken med långt över 100 deltagare. Eventuellt ordnas en ny demonstration mot planerna att bebygga stadshuskvarteret.

En debatt om stadshuset har förts i Kaunis Grani men det verkar som om de politiska partierna inte ser några andra möjligheter än att bygga hus och bostäder just i centrum.

De politiska partierna i Grankulla brukar av tradition i sina valprogram inför kommunalval framhålla att Grankulla bör bevaras som en grön trädgårdsstad. Under

valperioden tycks detta inte vara lika viktigt. Man får det intrycket att politikerna inte är lyhörda för invånarnas åsikter i Grankulla.

I en omröstning i stadsstyrelsen har Sfp med stöd av De grönas representant lyckats banta ner huskomplexet. Samlingspartiet ville ha ett högre alternativ. Men också ett nedbantat ormhus förstör miljön. Det bästa för Grankulla och miljön är att inte alls bygga i centrum. Det är att hoppas att våra politiker tänker om och hittar en annan lösning som inte förstör vår gröna oas.

Jag tror att de flesta Grankullabor vill ha ett öppet Grankulla som är grönt och trivsamt.

Ekonomi styr och förespråkarnas argument har bl.a. varit att det behövs fler skattebetalare. Men andra kommuner behöver också sina skattebetalare. Kanske mera än Grankulla. Är det rätt att vi hjälper till att utarma landsbygden?

Fler invånare kräver i sin tur en utökad service från stadens sida, så man kan fråga sig hur stor nettoeffekten egentligen blir. Stadens befolkning har under de senaste fem åren ökat med cirka 100 invånare per år och för tillfället byggs flera nya bostäder.

## Junghansparken och Villa Junghans bildar en kulturhistorisk helhet

Det har stormat runt Junghans tidigare. Då gällde det själva villan, Villa Junghans, en jugendvillan byggd ca 1915. Den hotades av rivning i slutet av 1970-talet. Det blev fråga om en mångfasetterad process innan det definitivt blev klart att huset skulle bevaras. Otaliga skrivelser riktades till stadens olika beslutsfattande organ om att huset måtte bevaras. Ärendet behandlades i stadsstyrelsen ett flertal gånger. 1970-talets pensionärer i Grankulla reagerade kraftigt och bildade en aktionsgrupp för att rädda huset. Aktionsgruppen tog på sig rollen som en s.k. enfrågerörelse. En enfrågerörelse ser som sin uppgift att fokusera på en specifik fråga i samhället som det politiska etablissemangen ignorerar – i detta fall att bevara Villa Junghans. Denna aktionsgrupp arrangerade – förutom att den författade skrivelser och gjorde uppvaktningar – en demonstration utanför Villa Junghans. En intressant iakttagelse är att inga svenskspråkiga politiker deltog i demonstrationen men dock några finskspråkiga.

En svenskspråkig stadsstyrelseledamot som hade förespråkats rivning i slutet av 1970-talet ändrade snabbt åsikt när kommunalvalet 1980 närmade sig. Rivningsanslaget på 15 000 mark som fanns reserverat omändrades plötsligt till ett anslag för att reparera det läckande vattentaket.

I budgeten för 1981 föreslogs anslag för restaurering av villan. Tidigare hade man inte brytt sig om husets skick utan villan hade blivit lämnad vind för våg och stod öde och tom under flera år. Stadsfullmäktige beslöt den 3 november 1981 definitivt att Villa Junghans skulle bevaras och restaureras. Så skedde och Villa Junghans kunde efter restaurering tas i bruk som ett hus för pensionärernas verksamhet. Senare tillbyggdes en flygel med samlings-sal och kök. Flygeln förstörades för något år sedan men är ändå i knappare laget då pensionärerna samlas. Huset används även av övriga föreningar och hyrs även ut för familjefester och andra evenemang.

Nu är fokus lagt på stadshusparken och i förlängningen Junghansparken, som tillsammans med Villa Junghans kan anses utgöra en kulturhistorisk helhet som absolut bör bevaras.

Nu står hoppet till våra politiker och med en önskan om att skona och bevara stadshusvarteret och därmed Junghansparken så att de får utgöra en kulturhistorisk helhet till glädje för alla Grankullabor.



*Villa Junghans byggdes ca 1915. Stadens finsk- och svenskspråkiga pensionärsföreningar samlas regelbundet till möten men även andra föreningar disponerar huset. Foto Inge-Britt Sandström*



*Det finns planer på att Grankulla stadshus skall rivas och på detta område skulle ett stort huskomplex resa sig och slingra sig vidare förbi Gula huset in i Junghansparken. Foto Inge-Britt Sandström*

## VILLA JUNGHANS

Direktören för Bad Ab Grankulla, Wilhelm Noschis lät bygga villan ca 1915 men sålde huset på 1920-talet till den tyske affärsmannen Constantin W. Junghans som bodde i huset med sin familj tills de år 1945 flydde till ön Rügen i Tyskland. Huset var tysk egendom och hade under fredsslutet konfiskerats av Sovjetunionen. Constantin Junghans fruktade rysk fångenskap och sköt sin hustru och sin dotter och sig själv den 6 maj 1945. Några dagar senare var andra världskriget slut.

Villa Junghans användes i ca 25 år av Sovjetunionens handelsrepresentation, främst som sommarresidens. Ett staket byggdes runt tomten. I början av 1970-talet bytte byggnadsföretaget Lauri Viding Oy till sig Villa Junghans med tomt för att uppföra våningshus. Grankulla stad hade gjort en stadsplaneändring för att underlätta transaktionen. Tomten fick en byggnadsrätt på 3400 m<sup>2</sup>. Planerna på bostadshus förverkligades dock inte och några år senare köpte Grankulla stad hela området för 1,2 miljoner mark.

Villan blev lämnad vind för våg och i slutet av 1970-talet ville de ledande politikerna med dåvarande stadsdirektören i spetsen riva villan men en aktionsgrupp huvudsakligen bestående av pensionärer reagerade kraftigt och till slut fattade stadsfullmäktige beslut om att bevara och restaurera villan.



## Else-May Strömstén

– en utpräglad föreningsmänniska och en vardagshjälte

Else-May Strömstén växte upp i Bemböle/Aurora där hennes far var inspektor på Ingels gård. Hon gick först i Bemböle folkskola. Efter att familjen bott på flera håll i Västnyland med anledning av pappa Gunnars olika tjänstgöringsställen flyttade familjen till Grankulla där Else-May började i Grankulla samskola. Efter att ha avlagt mellanskolexamen, anställdes hon vid postverket, närmast Grankulla postkontor, där hon arbetade som bokhållare och senare avancerade till kontorsföreståndare. För ett drygt år sedan avled Else-May Strömstén på Villa Breda där hon tillbringade sina sista levnadsår, 93 år gammal.

Else-May var en känd profil i Grankulla och en utpräglad föreningsmänniska. Hon var mycket aktiv i ett flertal föreningar i Grankulla.

Hon var med och grundade Grankulla svenska kulturförening 1990 och fungerade under många år som föreningens kassör och sekreterare och styrelsemedlem och var i övrigt en stöttepelare inom föreningen. Hon ställde upp på många sätt i praktiskt arbete, t.ex. då det gällde servering. Hon bar ett stort ansvar för föreningens verksamhet.

Hon engagerade sig även i andra föreningar, bland annat Grankulla Marthaförening, Grankulla svenska kyrkosyfsörening, Svenska folkpartiet i Grankulla och i Svenska kvinnoförbundets lokalavdelning i Grankulla. Hon anförtroddes vanligtvis förutom styrelseplatser även kassörs- och

sekreteraruppgifter, som hon skötte omsorgsfullt och ansvarsfullt.

Else-May hade också ett mångårigt engagemang som kyrklig förtroendevald i Grankulla svenska församling och var även engagerad då de svenskspråkiga Grankullaborna år 1978 bröt sig ut ur Esbo svenska församling för att bilda en självständig församling i Grankulla.

Om det någon gång uppstod meningsutbyten eller konflikter av något slag hade Else-May förmåga att gjuta olja på vågorna och vända diskussionen i positiv riktning. Hon sa aldrig ett ont ord om någon.

Else-May Strömstén var till sin läggning mycket anspråkslös. Hon var empatisk och vänlig och ville sina medmänniskor väl. Hon var hjälpsam och ställde upp och var ett stöd för många. Hon hjälpte till med att fylla i skattedeklarationer och blanketter och kontaktade vid behov myndigheter. Man såg henne ofta med ett blompaket i handen på väg till någon ensam person. Hon kom i praktiken att utföra en mycket betydande diakonal insats i Grankulla.

Jag lärde känna Else-May redan då jag var barn och skulle vilja karakterisera henne som en ambasadör för godhet, hjälpsamhet och vänlighet – en vardagshjälte.

T.S.



## JULKONSERT

Esbo Domkyrka  
må 30.11 kl. 19

### IMAGINE CHRISTMAS

Esbo domkyrka 30.11 kl. 19.

Tomas Höglund, Maria Höglund  
Mikael Svarvar, Ellen Höglund.  
Programblad vid dörren.

### ALL VÄRLDENS MUSIK

Esbo domkyrka 6.12 kl. 16.30.

Mikko Helenius, Nina Kronlund,  
Markus Malmgren, Altti Uhlenius.  
Sång, orgel, piano, gitarr,  
dragspel m.m. Fritt inträde.  
Kollekt för Kyrkans Utlandshjälp.

Deltagarantalet i Esbo domkyrka  
är begränsat till högst 150 personer.

**KYRKAN I ESBO**†  
Esbo svenska församling

**Kaiken maailman  
musiikkia**

**All världens  
musik**

Esbo domkyrka  
sö 6.12 kl. 16.30.

# 30 år i kulturens fotspår

# Det var så det började

**R**edan i slutet av 1980-talet hade diskussionerna inletts om att grunda en kulturförening i Grankulla. Man sneglade mot Esbo, där Esbo svenska kulturförening hade grundats 1984.

Men det fanns också en annan tanke eller ett behov, nämligen att grunda en partipolitisk obunden förening med uppgift att ge ut tidningen Vi i Grankulla. Tidningen som hade utkommit allt sedan 1969 hade ett starkt politiskt innehåll. Utgivare var Svenska folkpartiet i Grankulla.

Speciellt inför val sträckte partiet på sig och fyllde tidningen med politiska texter, intervjuer och svartvita bilder på uppställda kandidater.

Men tiderna förändrades. Det behövdes en förening som var partipolitiskt obunden och som skulle utgöra en samlande kraft för kulturen i Grankulla.

Tanken på att stärka det svenska kulturlivet i staden hade väckts och sex år efter Esbos beslut grundades kulturföreningen i Grankulla.

I fjol hade tidningen Vi i Grankulla utkommit i ett halvt sekel och firade 50-årsjubileum i arbetets tecken.

I år firar Grankulla svenska kulturförening 30-årsjubileum i arbetets tecken men också i skuggan av en världsomfattande coronapandemi.



Det första numret av Vi i Grankulla 1969 är en anspråkslös tidning på fyra blad som går till alla svenska hem i staden. I följande nummer som utkommer 1970 uppges fil.lic. Johan Fellman, ordförande för Sfp i Grankulla som ansvarig utgivare.



### ETT HUS FÖRSVINNER . . .

Det kända gula huset mittom Högbergers häller på att rivas. Vagnen skall beddas och på tomt, köpt av GTSO, skall byggas våningshus med affärslökaler.

1911 öppnade doktorn Hanna Heinrich, maka till fil.lic Axel Heinrichs och mamma till ätta barn, en pappers- och sybehörsaffär i fjärde våningen i Högbergers hus. Äret därpå blev hon uppsagd och köpte då tomtens mark med av dåvarande ägaren fru Nordberg. Allra först byggdes bara en korridor för affären. Huset förstördes sedan i många stapper av byggmästare Emil Nordqvist. Utrymmena tokom pappers- och sybehörsaffären hyrdes av Bodom gård, som sålde mjölk. Försäljningen skötes av anskäpman Andersson. Han hade en pappersaffär som hette skaparen hade hämtat från något tekniskt land, och den pappersaffären fick ständ under sålaga dagar hålla till i sin bar utanför butiken. Den svar som en spöman till skolbarnens föräldrar.

Sedan byggdes resten av huset och fick många hyresgäster bl. a. C. A. Gustafsson, en raktalung och HAB.

HAB:s följeförstärkare var Janne Therman. Han älskade alla Grankullabor och tyckte om att säljkapas med kunderna. Han hade ett glatt ord för sig och en som gick förbi. Det var en gemtlig herre som stod i skörrättarna på trappan med cigarett som han aldrig askade av: askan rann ner över hans nos. Med frimliga länden lockade han de möbllöskända Grankullaförarna att sätta in pengar i hans bank.

Sannrligt som banken flyttade in, delades pappershandeln och sybehörsaffären så att "Papperi" flyttade till den lokala där den nu är, och sybehörsaffären stannade kvar. I början av 20-talet sålde fru Heinrichs sina affärer, men 1926 och 1927 köpte fru Martha Heinrichs tillbaka dem. Sybehörsaffären uppbörde under kriget och 1965 sålde fru Heinrichs "Papperi" åt fru Greta Engström.

En av hyresgästerna i "Heinrichska huset" var skräddarmästare Jansson, också en Grankullapersonlighet. Han förtjädades under kriget, då FBK var på väg till Helsingfors och körde i diket. Bilen började brinna och skräddarmästaren omkring.

"Heinrichska huset" var under årtionden det enda affärshuset i Grankulla. När det var rivet ner, är det många Grankullabor som betraktar försökelsen med stort smula.

Ch.-L. G.



På ett tvåsidigt uppslag presenterar professor Edward Andersson, som är investeringskommitténs ordförande, framtidsplanerna för staden "Grankulla köpings investeringsplan 1970-1974". Illustrationen ritad av konstnär Håkan Brunberg.

En liten kulturell invit står tf bibliotekarie Anita Ohls för, när hon berättar om sagostunder på köpingsbiblioteket. "På bibliotekshåll är man på det klara med att denna till en början experimenterande verksamhet fyller en funktion och man strävar nu till att utvidga den. Svenskspråkiga sagostunder kommer därför i fortsättningen att hållas åtminstone första och tredje måndagen i månaden kl. 15.00."

**Grankulla Bok- & Pappershandel**

Stationsvägen 3, tel. 901 107

---

**GRANKULLA DAMFRISERING**

Inneh. Hjärdis Palin

Här flyttar till  
Kavallvägen 27

En liten pärla som berättar något om tidens anda är skriven av Ch.-L.G. (Christine-Louise Gestrin, redaktör för Vi i Grankulla).

# 30 år i kulturens fotspår



Nu är det klart att Grankulla får en kulturförening skriver tidningen. I det här numret intervjuas stadsdirektör Torsten Widén om tvåspråkigheten. Det handlar också om kyrkans plats i staden, om Grankulla som frikommun och om miljövård.

Dessutom får invånarna fundera över stadens köp av Wulffska villan på Bolagsvägen. Staden har utnyttjat förköpsrätten och inlöst villan med tomt till ett pris av 12,5 miljoner mark.

Men vad ska en villa på 600 m2 användas till?

– Vårdshus med restaurang, utrymme för föreningar, representationsvilla för Grankulla stad, café, konstnärsbostad, ungdomsgård, konstskola - förslag som invånarna lämnat in.

## 1990-2000

**A**r 1990 tar Grankulla svenska kulturförening över verksamheten för tidningen Vi i Grankulla.

Christoffer Grönholm är ordförande för kulturföreningen och ansvarig utgivare. Tom Sandström är tidningens chefredaktör. Tidningen, som utkommer två gånger om året, har en upplaga på 4 000 ex.

Innehållsmässigt försöker man ta hela samhället i famn. Det finns plats för alla - barn, ungdom, skola, föreningar och kultur vid sidan om samhällsfrågor och politik. Det blir mycket dagvård, språkfrågor, personintervjuer och lite kultur.

### Lokalhistoriskt arkiv i Vallmogård

Ett lokalhistoriskt arkiv håller på att inrättas i kulturcentret Vallmogård. Under de senaste åren har flera lokalhistoriska arkiv grundats i Finland. På så sätt har man på föreningsnivå velat föras samhällets kulturarv vidare.

Med ett lokalhistoriskt arkiv avser man en institution som förvarar och vårdar bestånd av blandat lokalt arkivmaterial av privat karaktär: förenings-, företags, gårdars, släkters och enskilda personers gamla papper och arkiv.

vuori.

Nu har grankullaföreningarna en utmärkt chans att deponera sina gamla handlingar, protokoll, brev, kassaböcker m.m. i Vallmogård, där de förvaras tryggt. Verksamheten administreras av stadens kulturbyrå.

Finland är organisationernas förlovade land och Grankulla är inget undantag; inte mindre än 80 registrerade föreningar har



Clara Palmgren och Jukka Estväsari håller till det nya lokalhistoriska arkivet i Vallmogård, nämligen i a

*Nytt för året 1990 är det lokalhistoriska arkivet som inrättats i kulturcentret Vallmogård. Här kan föreningar med hemvist i Grankulla förvara gamla brev, handlingar, protokoll och kassaböcker. Verksamheten administreras av stadens kulturbyrå. Grankulla har vid det här tillfället 80 registrerade föreningar.*

*En förening som redan nu har nästan 30 år på nacken, när Grankulla svenska kulturförening lever sitt första verksamhetsår, är Grankullagillet. Gillet ordnar sammankomster där Grankullaborna trivs. Samling en gång per månad för att lyssna på föredrag, gå på teater eller konserter.*

*<< Grankulla konstskola är landets äldsta konstskola. Verksamheten som riktar sig till barn och ungdomar inleddes 1978.*

### Landets äldsta konstskola

konstskola är landets äldsta. Skolan in- en baserar sig på en målsättningsplan som är- ksamhet i september 1978. Undervisning- av undervisningsministeriet.

lan kan man 5-åring med ning, därefter ningsundervis- tio är uppåt mellan olika rvisningsfor- emålning, vi- . Senaste år nslag för an- dator, var- i datorgrafik . Utrymmet en är tillsvi- .

astal har un- åren varierat h 160 elever in Grankulla. ever är 40% och 60%. Eleverna an-



□ Konstskolan ordnade i början av året en verkstad i Ljus och skugga, där man lärde sig göra skuggbilder på olika sätt med färger och former. Kursen inspirerade eleverna att göra egna teater- apparationer som vi kommer att få se på vårlustningen.

tas i anmälningso- la intresserade bar- kunnat få plats. En 37 elever, som var- ett försök med ko- i daghemmet Sans- i fjol om att få fort- försöket inom kor- ramar. Detta kund- te förverkligas på- mebrist.

Konstskolan ord- cember för andra å- en jullest som av- det traditionella i- ordna dylika tillstå- stället för att fö- mätte kämpa med- sina barn tysta och- dan programmet p- publiken själv vara- Man kunde t.ex.

Musikskolan firar 25-årsjubileum, 1996. Det finns underlag för fler svensk-språkiga elever, säger rektor Paul von Weymarn vid Grankulla musikinstitut. Av 350 inskrivna elever har cirka 30 procent svenska som modersmål. Samarbetet med skolorna är gott men kunde bli ännu aktivare. Nytt är att man kan studera musik även som vuxen, säger han.

## Studera musik som vuxen!

Grankulla musikinstitut firar i år sitt 25-årsjubileum. Institutet har ca 350 elever inskrivna. Nuförtiden finns även en öppen avdelning där vem som helst oavsett ålder kan studera. På den här avdelningen studerar ungefär 50 vuxna personer. I mogen ålder kan man utan inträdestest söka in till Grankulla musikinstitut för att börja spela ett instrument.



Verket av J.J. Neherholm köptes från hans utställning i stadshuset vintern 1996. "Jockey" utställning ständes mycket i stadshuset för sin ungdomliga kreativitet, vackra färg- och materialbehandling.



Familjmalningen av Marcus Collin, gjord 1924, föreställer sonen Trovad som stupade i 40-årsåldern. Tavlans skildring till Grankulla stad på våren 1996 av konstnären brodern, konstnär i Grankulla. Den hänger i stadshuset, är på en plats som känns nära det gamla barndomsrummet vid Thorsmässleten.

jag en gång blev tillfrågad om det inte är onödigt i kommunal konstansett pengarna kunde användas till något nyttigare, jag motfrågades, vill de för lömna alla viggat.

## Kommunal konst

att få nämndens alla medlemmar till utställningar, i synnerhet om en grankullakonstnär ordnade den på en annan ort än Grankulla. För heliga inköp har i flera års tid reserverats 35.000 mk i sta-

Clara Palmgren skriver en text om kommunal konst. Huvudprincipen är att köpa konst av ortens egna yrkeskonstnärer. Konstnärer som bor eller har bott i Grankulla. Ett konstverk upplevs mycket individuellt. Samma konstverk ger sina betraktare helt olika upplevelser. – Om ni frågar varför svenska skolcentrum har verk av Alvar Gullichsen, Carl Gustaf Lilius eller Björn Thunström så beror det på att de gått i skola där!

”

Klostret och Anita Topelius är en bit Grankulla kulturhistoria”, skriver Katarina af Hällström, lektor i historia vid Hagelstamska högstadiet och stadsfullmäktigeledamot.

Klostret finns vid Kavallvägen 12, mittemot nedfarten till Vallmogård. Klostret f.d. Villa Gahmberg hör intimt ihop med stadens historia.

### Tio år fullt

I samband med föreningens 10-årsjubileum påminner ordförande Christoffer Grönholm om att föreningen också har arrangerat ett betydande antal litteraturaftnar. Det har blivit en viktig tradition för kulturföreningen under de första tio åren.

Författaraftonen har gett inbjudna författare möjlighet att presentera sina nya alster eller fritt kåserat om sitt liv och sitt författarskap.

– Med tio år på nacken kan vi konstatera att skeptikerna hade fel, säger han det finns ett genuint kulturbehov i staden och det har kulturföreningen försökt fylla.

## Slå vakt om villorna i Grankulla!



Hur står det till med den gamla villamiljön i Grankulla? Många gamla hus har under åren försvunnit, men ännu har vi kvar några pärlor, som t.ex. Kolsters villa vid Kavallvägen. Fotografen Kaj Dahl har fotograferat en del gamla villor, både i sin helhet men även byggnadstekniska detaljer. Se mittuppslaget!

# 30 år i kulturens fotspår

## 2000-2010

**N**y ordförande för Grankulla svenska kulturförening är Christoffer Sundman från och med år 2000. Tre år senare övertar Tom Sandström ordförandeklubban och fungerar också som ansvarig utgivare av tidningen.

Våren 2000 blev undersökningen "En stad - 2 kulturer" färdig. Den leddes av Eero Julkunen, rektor för medborgarinstitutet och Clara

Palmgren, stadens kultursekreterare. Undersökningen byggdes upp av cirka 70 intervjuer, gjorda av Ellen Laakso.

Följande år satsar Finlands svenska hembygd förbund på kultur för barn i lågstadieskolorna. "Staden som hembygd i skolan" heter projektet där Granhultsskolans elever lär sig mera om sin egen kultur och historia.

Artikeln "Villorna i Grankulla - viktiga under Clara Palmgrens karriär" är en genomgång av några av kultursekreterarens många viktiga värv under trettio år i stadens tjänst. Hon gick i pension 2001.

Artikeln "Är biblioteket inte mera ett bibliotek" tar fasta på utvecklingen inom biblioteksvärlden, allt från dammiga böcker av världslitteraturens klassiker till Harry Potter-serien, videokassetter och datorer.

**Litteraturcirkeln - där boken står i centrum är en träffpunkt för läsglada granibor, ledd av författaren Nalle Valtiala. Litteraturcirkeln får besök av Tuva Korsström.**



Följande gäst på Villa Junghans är Staffan Bruun som talar om sin bok på kulturföreningens träff.

En för alla, alla för en - är de tre musketörernas valspråk, säger skådespelaren och musikern Peik Stenberg. Det omfattar i ett nötskal, det som jag gärna vill stå för.



andra sänkande kvinnor, fr. Christina Saltinge, Ingegerd Tallqvist, Irina Johansson, Ursula Ahlroth, Marianne Warras, Anita Grum, Maj Björkvall och Birgitta Björkvall (skymd).

## Litteraturcirkeln - där boken står i centrum

## - en för alla, alla för en!



De tre musketörernas valspråk kan i detta skåde mer än väl i ett nötskal omfatta det som jag gärna vill stå för. Det finlandssvenska kulturarvets befrämjande i kombination med dagsaktuella politiska frågor. Som exempel tryggandet av skolväsendets resurser, språkundervisningen, utökandet och betonandet av familjens ansvar i uppfostringsmanhang. För visst har det gått för långt med den börda många vill lägga på lärares axlar som just uppfostrare. Skolans uppgift är undervisning, hyfs och på skal hemmen och familjen bidra med. Jag vill gärna jobba för tryggandet av ett svenskspråkigt Nyland, där det kulturella och sociala är i förmöjlig balans och var och en drår sitt strå till stacken.

Teater och Sås och Kopp



Konsthandverkarna jubilerar.





"Vägen genom Grankulla" är en artikel skriven av Katarina af Hällström och Per-Olof Morelius.



Amatörkonsten till heders.

Vid kulturföreningens litteraturkväll i stadshuset uppträder författaren Birgitta Boucht och vissångaren Johan Johnsson.

En kulturträff ordnades i stadshuset där arkeolog Henrik Jansson berättade om "Vårt maritima arv".



2005 väljs stadens tidigare tidigare mångåriga kultursekreterare Clara Palmgren till Årets Grankullabo. Den första i ordningen. Det är Grankulla svenska kulturförening som initierat och inrättat priset.

Anne Bergman, arkivarie på Litteratursällskapet skriver en stort uppslagen text om sagor och folksagor "Fantasi, tradition och artisteri".



2006 fyller Grankulla 100 år. Gamla villor får representera det gamla och det nya. Fotograf Kaj Dahl.



Skolbarn behöver vuxenkontakt. Skolfarfar Alf Skogster läser för barnen.



Ulf Johansson skrev om "Sagornas by", Bembölingarna i Bemböle.



2009 presenteras två kulturpersonligheter, Felix Nylund, skulptör och Magnus Hagelstam, rektorn för Grankulla samskola av stadens kultursekreterare Clara Palmgren. Benita Ahlnäs skriver om Anna Morelius och boken Mor Annas väg, Drömmen om ett hembygdsmuseum i Esbo.

År 2010 fyller kulturföreningen 20 år och det randas nya tider i det kulturella utbudet med bland annat en helsida om finlandssvenskarnas webbleverantör: kulturhuset.fi

Musikerna Jannike Sandström och Sven Nygård presenteras inför en konsert i staden.

# 30 år i kulturens fotspår

## 2010-2020



### Läsdramer i höstmörkret

**Nina Hukkinen** skapar nya traditioner i Grankulla. Där man tidigare ägnade sig mycket åt högläsning i hemmen och familjerna delar man idag litteraturupplevelsen med andra i ett större sammanhang.

- Läsdramer är ett sätt att levandegöra en gammal kulturtradition, ett sätt att umgås med varandra, säger Nina Hukkinen.

Läsdramer är ändå mer än en myskväll hemma framför brasan eller bland vänner, utan kan snarare jämföras med små skådespel, där en eller flera professionella skådespelare läser så att berättelsen får liv inför publikens ögon, utan att man behöver bygga upp en hel värld omkring den.

Tanken till läsdramer föddes i **Mikael Lybecks** hem Vallmogård, och den första pjäsförfattaren vars pjäs Nina dramatiserade var Mikael Lybeck själv. Konceptet fungerade så bra att Nina tyckte det var roligt att fortsätta med nutida författare. Det blev **Joakim Groth**, **Bengt Ahlfors** och **Anders Larsson**. Sedan stod kvinnliga pjäsförfattare i

Läsdramer i höstmörkret med skådespelaren Nina Hukkinen på Vallmogård.



"Bredavägen - en väg i Grankullas historia" skriven av högstadieeleverna **Arthur Johansson** och **Daniel Herola**, Hagelstamska skolan.

Musikinstitutet längtar efter större utrymmen

### Unga fostras till musikaliskt engagemang

Otåliga är de barn och ungdomar som varit knutna till Grankulla musikinstitut under sina uppväxtår.

En elev som genomgått alla tre faser i undervisningen, det vill säga musikfostran på förstadiet (musiklek), grundläggande utbildning och institututbildning tillbringar närmare 20 år av sitt liv i musikinstitutets utbildning.

- Det är otroligt vad en sådan människa får vara med om, de får leva med och i musiken, säger rektor Satu Roberg.

Satu Roberg har i år inlett sitt åttonde verksamhetsår som rektor för Grankulla musikinstitut. Innan hon tillträdde i Grankulla var hon verksam inom musikundervisningen i Åbo.

- Jag trivs väldigt bra i Grankulla och det är roligt att uppleva hur staden visar sig vara positiv till barn, kultur och musik, konstaterar hon.

Musikinstitutet har idag cirka 430 elever, varav nästan 230 på instrumentundervisningen och närmare 200 i musiklekskolan. Här finns även en öppen avdelning. Den ger möjlighet för sådana elever som inte klarar av inträdesförhåret att ändå ta del av musikundervisningen i någon form. Vuxna kan också studera på öppna avdelningen.

Grankulla musikinstitut är populärt bland barn och ungdomar i staden. Många som genomgått musikinstitutet har blivit professionella musiker och är i dag kända namn både nationellt och internationellt.

#### Musikfostran på förstadiet

Musikfostran på förstadiet är det första steget på en elevs musikaliska bana. Den ges alltid som gruppundervisning. Redan



### Höstresa i Mannerheims fotspår 12-14.9 2017

En tre dagars resa som gav kulturföreningens medlemmar en inblick i staden Riga - en gång det svenska rikets största stad. Besök på bl.a. Mannerheim-museet i Apriki och barockslottet Rundale.

### En annorlunda resa till Åland 4-6.9 2019

En tre dagars resa till Åland där ett besök ombord på Pommern var självskrivet. Via Ålands fotografiska museum, Önninge konstmuseum, Andersudda och pub Stallhagen i Finström fortsatte resan till Wennströms landthandel på Vårdö. Hemresan gick längs Norra skärgårdsvägen till Gustavs och Grankulla.

### Kaj Kankaanpää

Självlärd datoranvändare lär andra med bravur

- När jag blev pensionerad för några år sedan blev jag tillfrågad om jag ville vara med och läsa seniorerna datatjänst. Det ville jag naturligtvis. Och så gick det som det gick: när man ger med den ena handen får de iväg med båda händerna, säger Kaj Kankaanpää och ser rätt belåten ut. Det är uppenbart att han trivs med uppdraget för Grankulla svenska pensionärer, men också med alla andra intressen som håller honom sysselsatt. Vi träffas över en kopp kaffe i Fredsom Fund Årenas kafé i Grankulla. Här undervisar han i rackersporter, skolelever på måndagar och sönener på fredagar. Squash är favoritporten, datorer hans passion. Det är som IT-lärare och stödperson för dataintresserade seniorer i Grankulla pensionärsförening som Kaj Kankaanpää just



### Hällonkaka med romgrädde

är årets jubileumsdelikatess

FINLAND 100, 2017



Pop- och jazzgrupper är det nyaste tillskottet i musikinstitutets verksamhet.

Välkommen att bekanta er med Grankulla stads vackra byggnader!

### FOTOUTSTÄLLNING

Byggnads- och kulturhistoriskt värdefulla samt stadsbildsmässigt vackra villor

**VILLA BREDÅ** Bredavägen 16  
15.10. - 30.11. 2019

Fotograferna är medlemmar i Grankulla svenska pensionärs fotoklubb  
Arrangör Grankulla svenska kulturförening rf

# Vi tror på handens kraft



En bård på väggarna uppe vid taket håller ihop rummet visuellt. Med lite färg på penseln flyter Katarina Kranck i schablonen som ska ha possmärken vid färflyttning.

– En gedigen möbel, om än gammal och sliten, kan få nytt liv med en grundlig uppsatsning, säger dekorationsmålaren Maria Eklundh. En ny färgton ger ofta möblerna en levande yta. Därför tror vi på handens kraft. Fantasin är den enda begränsningen.

**”Hellausme”**, som var köket i gårdskarls bostad i Gula villan på Thurmans allén i Grankulla, har i tio års tid engagerat dekorationsmålarnas verkstad. Men så blev Hellausme Kamari. Som firmamann utgör Kamari en sammanslag-

ing av Maria ansvarig för verksamheten när Katarina är bosatt utomlands. – Det finns ingen officiell utbildning för dekorationsmålare i vårt land, säger finskaktören och dekorationsmålaren Sirkka Sirkkeli i Kirkskolan. Utbildar

perspektivmålning. Utbildningen hölls då i Finns folkskolekolan i Esbo, numera är kursverksamheten förlagd till Nolo gamla folkskolan i Kirkskolan. – Vi har själva bekostat vår utbildning och kompletterat med nya kurser, bland annat på nätet,

I Medelhavsländerna är det en del av kulturen att pryda sitt hem med dekorerade väggar, dörrar och skåp. – Här hemma har vi fått i uppdrag att måla väggar, tak, köksinredningar, tapetbyråer, skåp och naturligtvis gamla och nya

**En levande yta**  
– Dekorationsmålare är ett gammalt hantverk, påminner Maria Eklundh. Därför använder vi traditionella färg- och släpserade färger när vi utgår från föremålens

”Vi tror på handens kraft”

Dekorationsmåleri är ett hantverk. Maria Eklundh och Katarina Kranck, kreativa och konstnärliga med en bakgrund som ekonomer, upplevde att dekorationsmålning var deras hantverk. Genom att delta i kurser och bit för bit lära sig nya saker kunde de långsamt lära sig hantverket. I tio års tid höll de verkstad i Gula huset.

”God byggnadsvård håller fukt och mögel bort”

Det blir problem med fukt- och mögelskador om man använt material som inte andas eller om luftväxlingen varit otillräcklig. Det framkom när kulturföreningens arrangerade ett byggnadskulturseminarium i två delar den 7 och 14 september 2016. I samband med det första seminariet invigdes en fotoställning med gamla, vackra Grankullavillor. Villorna fotograferades av framtidne fotografen Kaj Dahl år 1997.

Isac Elliot, idol och skolelev

# Musik är min hobby, men också ett yrke!

– Musik är ju något jag vill göra nu, men också i framtiden, säger Isac Lundén, 16-årig. Han har fans framför allt i Skandinavien, men också i länder som USA och Australien. Hans fans kallar sig för ”Elliotteers”.



Skolan är lika viktig som min musikkarriär, säger han. Man kan säga att musiken är en hobby åtminstone till femtio procent, eftersom jag inte har någon annan hobby. Men samtidigt känns den som ett yrke. Det är många som jobbar för mig och min karriär, många som är beroende av att jag uppträder, spelar in musik, har kontakt med fansen och är tillgänglig på sociala medier. – Skolan är ända sedan ett heltidarbete som kräver koncentration. Jag har samma press på mig som mina klasskamrater som går på ettan på musiklinjen i Tolo gymnasium. Skiljaden är bara den att jag är rätt ofta borta från undervisningen. Jag åker på turné uppträder utomlands och gör saker som kräver utrymme och

Men å andra sidan får många killar i min ålder samma lika mycket på ishockeyträning handboll utan utövning.

**Jobbigt**  
– Det är jobbigt när man har to

28 - Vi i Grankulla



# Grankulla musikfest

Minnet hyllas på årets musikfestival

Förutom stråkkvartettmusik bjuder årets festival på två orkestrar, två familjekonserter, en kör, jazz, sång, dragospel, solopiano och mycket annat.

Grankulla musikfest är en stråkkvartettfestival. Men den är också en hybrid-

och varför Minne? Enligt Söderblom ska minnet bli en hyllning till minnen, men också bortglömt minnen. Det kan handla

# Tävlingsdans

Nea och Robin tävlar och dansar mot toppen

Nea Korkeamäki och Robin Hansson går återkurs i Helsingforsskola skolan och tävlingsdansar på FM-nivå. – Tävlingsdans är en annorlunda hobby, säger de, men tror att det är roligt kan det ibland känns tungt att träna. Roligare är tävlingsdans i Finland och utomlands.

**Nea Korkeamäki**  
Nea Korkeamäki började dansa som sexåring i en dansskola. Sen blev hon uttagen till en latinisk tävlingsgrupp och så småningom intresserade hon sig också för tävlingsdans. Som nummer sju kom hon för två dansare. Nea behövde en danspartner i sin egen ålder. – Det var min mamma som frågade Robin mamma om Robin eventuellt kunde vara intresse



Standard dans. Här dansar Robin Hansson och Nea Korkeamäki modern valse i valens FM-tävling. Foto: JH.

Jive är en fartfylld och glad

# Grankulla konstskola

Landets äldsta konstskola är 40 år ung



För 40 år sedan grundades konstskolan i Grankulla som den första i sitt slag i Finland. I år jubilerar skolan med tre utställningar och en historik Konstis - 40 år ung.

TEXT: EVA WÖRLUND  
FOTO: GRANKULLA KONSTSKOLA

Årens första jubileumställning FORB ordnades i april-maj. Jubileumställningen NYTT hade vernissage

är ung! – KUNIS 40 vuotta maan! Den berättar om konstskolans verksamhet och är illustrerad med bilder på konstverk som eleverna har skapat under

– Det står mera hjälpsmed till buds i dag, men det som utmärker dagens elever är inte bristen på intresse och engagemang, utan i vis mån bristen

Grankulla musikfest hösten 2018 är en stråkkvartettfestival. Den är också en hybridfestival där olika konstformer möts - musik, konst och vetenskap.

Konst på Villa Breda  
Konsten har hitta sin plats på Villa Breda. Grankulla har samlat konst sedan 1970-talet, mest under 1980- och 1990-talet. För närvarande finns det över 450 verk i alla genrer, säger Clara Palmgren. God konstgrafik dominerar. Den bärande tanken i konstköpen är att presentera grankullakonstnärer för allmänheten samt understöda nulevande konstnärer.





*Henrik Bremer:  
"Vitsvanshjorten stod nere på åkern.  
Jag hade sett den på långt håll och  
gick långsamt närmare. Kvällssolen  
höll på att gå ner och hinden stod  
stilla. Den hade vinden i ryggen och  
hörde mig inte. Dessutom har den  
dålig syn och såg mig inte komma  
förrän vi stod 20 meter ifrån var-  
andra. Men då var det för sent, jag  
hade redan fått min bild."*

D	I	S	K	U	S	S	I	O	N	S	Ä	M	N	E
DE- BATT- TEMA	BERGS- KAM	S	NORNA	UR	ORD	DA	NAT- FILM	NA	AN	VA	LING- KULT-	R	RI	T
INDO- NESISK O MENA	AJOUR- FAJNE	F	BAL	BO	BO	FA	HURTIQ- GOTT	DE	RA	SA	K	A	S	K
PAHR DEN	PU- VARESE	R	RI	RI	RI	ET	SOVDAT VÄRDE	AB	BA	ME	R	M	M	E
HL- HJD-	GER- LUS	P	OR	P	OR	E	STYCKE ÅSK	ET	UI	ET	&	T	T	R
DRA	EN FÖR 22	S	LÄ	P	PA	J	SKANS- ORIKT	S	LE	T	T	LE	T	U
MUSIK	EMING FÄLLIN	R	IK	O	LO	RE	KNO- HALLER	R	S	TO	S	ER	MA	A
DEN I PÄRIS	KONST- NY	O	TL	TL	TL	E	MÖJA DAG	T	S	T	O	S	T	S
AV MED SVMMÅ	PARTY FÖR MÄSSER	T	P	P	P	A	DIN DIN	G	R	I	S	F	E	S
BER- MINS HAY	TA RHUM	S	A	T	L	A	I INGÅ	T	R	I	K	E	R	I
2020 UV	SNAT- THUM	S	A	T	L	A	STORT KÖMT	S	T	R	A	M	A	A
BABAR DATOR	SNAT- THUM	S	A	T	L	A	STORT KÖMT	S	T	R	A	M	A	A
BARBAR DATOR	SNAT- THUM	S	A	T	L	A	STORT KÖMT	S	T	R	A	M	A	A
BARBAR DATOR	SNAT- THUM	S	A	T	L	A	STORT KÖMT	S	T	R	A	M	A	A
BARBAR DATOR	SNAT- THUM	S	A	T	L	A	STORT KÖMT	S	T	R	A	M	A	A
BARBAR DATOR	SNAT- THUM	S	A	T	L	A	STORT KÖMT	S	T	R	A	M	A	A
BARBAR DATOR	SNAT- THUM	S	A	T	L	A	STORT KÖMT	S	T	R	A	M	A	A
BARBAR DATOR	SNAT- THUM	S	A	T	L	A	STORT KÖMT	S	T	R	A	M	A	A
BARBAR DATOR	SNAT- THUM	S	A	T	L	A	STORT KÖMT	S	T	R	A	M	A	A
BARBAR DATOR	SNAT- THUM	S	A	T	L	A	STORT KÖMT	S	T	R	A	M	A	A

**Granikrysset**

## BLI MEDLEM I GRANKULLA SVENSKA KULTURFÖRENING



Grankulla svenska kulturförening vill verka för att det svenskspråkiga kulturutbudet är så mångsidigt och tillgängligt som möjligt. Föreningens syfte är att främja och stödja kulturarbetet i Grankulla både i fråga om traditionella kulturyttringar och i fråga om nyskapande arbete inom kulturens alla områden.

Kulturföreningen utser bland annat Årets Grankullabo, ordnar samlingstillfällen, idkar publikationsverksamhet, ger ut tidningen Vi i Grankulla, samarbetar med andra organisationer med liknande målsättningar och sprider kunskap om kulturarbetet i Grankulla.

Gå in på hemsidan och bekanta dig med föreningen på [granikultur.fi](http://granikultur.fi)

För att bli medlem skickar du in dina kontaktuppgifter via ett enkelt e-postformulär på hemsidan.

Medlemsavgift: 10 euro/år (0 euro år 2020).